

On-line Refereed Journal of the Center for Indigenous Knowledge and Community Studies
Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Follow this and additional works at: www.sab.ac.lk
e-mail: akyaeditor@ssl.sab.ac.lk

උඩුදුම්බර සංස්කෘතික භූදර්ශන තුළින් හෙළිවන කෘෂි සමාජය සහ වර්තමාන අර්බුදය

අරුණ රාජපක්ෂ³
BA (Cey), PG Diploma (Netherlands), MA (India)
tsaru2003@yahoo.com

සංක්ෂිප්තය

මෙම අධ්‍යයනය මධ්‍යම පළාතේ උඩුදුම්බර ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයට අයත් ගංගොඩ හා මැදිවක ග්‍රාමයන් සංස්කෘතික හා භෞමික භූදර්ශන පදනම් කර ගත්තකි. මූලික වශයෙන් වී වගාවල එවල වගාව මෙන් ම හේන් ගොවිතැන මත යැපෙන ප්‍රජාවක් සහිත මෙම භෞමික ක්ෂේත්‍රය තුළ සංස්කෘතික භූ දර්ශන හා මුසු වූ සාම්ප්‍රදායික ජීවන රටාවන්ගේ ශේෂයන් ද සුරක්ෂාවී ඇති බැවින් පුරාවිද්‍යාත්මක හා මානවවංශවිද්‍යාත්මක මෙන් ම නිර්මිත පරිසර අධ්‍යයනයක් සඳහා තෝරා ගැනීම.

නව සමාජ ක්‍රමය තුළ සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකම් සඳහා සමස්ත භූදර්ශනයේ ශීඝ්‍ර පරිවර්තන සිදුවෙමින් පවතින අතර, මෙම සංවේදී කලාපය තුළ සංස්කෘතික භූ දර්ශන මෙන් ම ඒ හා බැඳුණු සංස්කෘතික ලක්ෂණ වාර්තාකරණයක් සිදු කිරීම මෙම අධ්‍යයනයෙහි මූලික අභිලාශය වේ. ගංගොඩ හා මැදිවක ග්‍රාම කේන්ද්‍ර ගත කොට තදාශ්‍රිත කලාපයේ සිදුකරන ලද භූ දර්ශන අධ්‍යයනය තුළින් තත් ප්‍රදේශයට ආවේණික නෛසර්ගික ගති ලක්ෂණ කිහිපයක් විග්‍රහ කෙරෙන අතරල ප්‍රදේශයේ සංස්කෘතික භූදර්ශනයේ පදනම සැකසී ඇත්තේ ස්වාභාවික භූදර්ශනයට අනුරූපව කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා මුල්තැන දෙන ග්‍රාමීය සමාජයක් ආශ්‍රයෙනි. සංස්කෘතික භූදර්ශනයේ වැඩි අවකාශයක් කෘෂිකාර්මික භූදර්ශන වන හෙල්මළු කුඹුරු සහ හේන් වලින් මෙන් ම වන සම්පත් පරිහරණය හා සම්බන්ධවන භූදර්ශන නියෝජනය කරයි. තත් භූදර්ශන හා එකාබද්ධ වූ ජනාවාස රටාවේ අංගද ඊට ම අවේණික ගති

³ Senior Lecturer, Department of Archaeology, University of Peradeniya

ලක්ෂණ ප්‍රකට කරයි. මෙම භෞතික ස්පර්ශනීය සංස්කෘතික භූදර්ශනය හා අවියෝජනීය ලෙස බද්ධ වූ එහි ගතිකත්වය හා ජීවමාන බව ප්‍රකට කරන සුළු දැවැන්ත නෂ්පර්ශිත සංස්කෘතියක් ද උරුමකරගෙන සිටියි. මෙම ස්පර්ශිත හා නෂ්පර්ශිත සංස්කෘතික භූදර්ශන වර්තමානයේ වුවද උරුමයේ ප්‍රාදේශීය අනන්‍යතා ප්‍රකට කරන සුළු ය. එසේ ම ඒවා සංකේතාත්මක නියෝජනය කරණු ලබන්නේ තත් ග්‍රාමයන්හි ඉපිද වැඩී ජීවත් වූ මිනිසුන්ගේ අධ්‍යාපනමික ප්‍රතිරූපයයි. එම ප්‍රජාවගේ ජීවන රටාවන්හි සිදුවන විවිධ වෙනස්කම්වලට සමගාමීව සංස්කෘතික භූ දර්ශන ද අනවරත පරිනාමයකට ලක්වෙමින් පවතියි.

ප්‍රමුඛ පද: උඩුදුම්බර සංස්කෘතික භූදර්ශන, සමාජ විපරිනාමය, වර්තමාන අර්බුදය

හැඳින්වීම

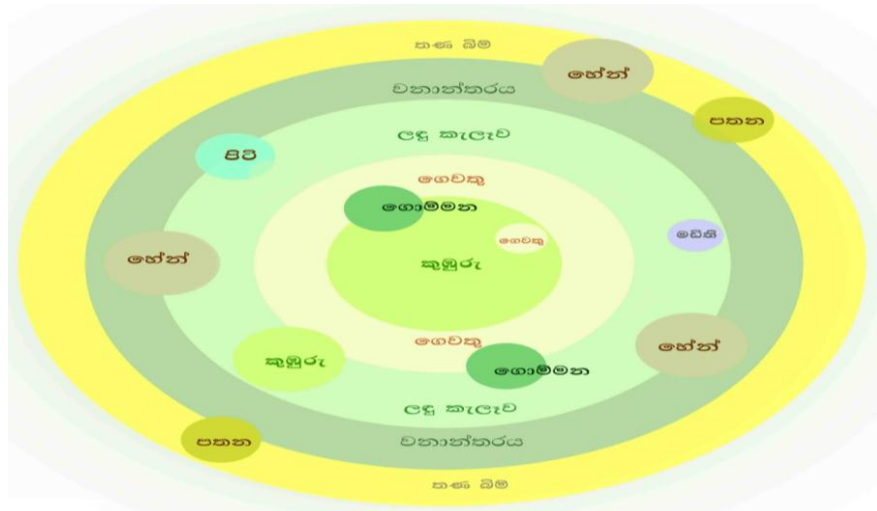
මානවයාගේ හැසිරීම විග්‍රහ කිරීම සඳහා සමාජීය විද්‍යාවන් තුළ අවියෝජනීය ලෙස බද්ධ වූ සංකල්ප වතුස්තයක් වන පුද්ගලයා, සමාජය, සංස්කෘතිය සහ පරිසරය භාවිත කෙරේ. මානවයාගේ ක්‍රියාකාරකම්වල ස්වරූපය පදනම් වූ සංස්කෘතික පරිසරය කිසියම් භූමි භාගයක පරිසරාත්මක සාධක මත තීරණය වේ. පරිසර පද්ධතියේ අන්තර් ක්‍රියාවන්ගෙන් විසුකිත කොට නැතහොත් හුදකලා කොට මානව සමාජය තේරුම් ගත නොහේ. සංස්කෘතිකමය දෘෂ්ටිකෝණයෙන් ගත් කල මානවයා විසින් කිසියම් භූමි භාගයක සිදු කරනු ලබන කුදු මහත් කටයුතු සංස්කෘතික භූ දර්ශනය තුළ දැකගත හැකි ය. ඒවා ආර්ථික, සාමාජීය හෝ සංකේතාත්මක ක්‍රියාකාරකම් වේ. උක්ත ක්‍රියාකාරකම් හරහා මානවයා භූ දර්ශනය හැඩ ගස්වයි. එය තුළින් ඔවුන්ගේම සංස්කෘතිය නිර්මාණය කරයි. කිසියම් භූමි කලාපයක සමස්ථ භූ දර්ශනය එහි අංගයන් වෙත වෙන්ම ගෙන තේරුම් ගත නොහේ. බහු විෂයාත්මක ප්‍රවේශයක් තුළ සමාජ මානව විද්‍යාව, සංස්කෘතික පරිසර විද්‍යාව, භූ දර්ශන පරිසර විද්‍යාව සහ සංස්කෘතික භූ දර්ශනය අධ්‍යයන ප්‍රවේශය තුළින් මේ සබඳතාවය ගැඹුරින් සලකා බලයි. සංස්කෘතික භූ දර්ශන ග්‍රාමීය භූ දර්ශන (Rural Landscapes) ලෙස ද හැඳින් වේ. ග්‍රාමීය භූ දර්ශන නිර්වචනය කරනු ලබන්නේ කාලයාගේ ඇවෑමෙන් මානවයා සහ පරිසරය අතර අන්තර් සබඳතාවයෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නිර්මාණය වන ඒවාටම ආවේණික වූ ගති ලක්ෂණ සහිත ප්‍රදේශ වශයෙනි.

උක්ත සංකල්පීය ප්‍රවේශයන්ට අනුව අධ්‍යයනයට ලක් කෙරෙන ගංගොඩ හා මැදිවක ග්‍රාමයන් මධ්‍යම පළාතේ උඩුදුම්බර ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයෙහි උඩුදුම්බර නගරයේ සිට කි. මී. 04ක් පමණ ඇතින් පිහිටා තිබේ. මේ ගම්මාන වටා විසිර පවතින පල්ලෙවෙල, ගොඩකුඹුර, පල්ලෙපිටවල, උඩපිටවල හා මඩුගල්ල ආදී ගම් කිහිපයක් ද වන අතර ඒවා එකිනෙක අතර අන්තර් සම්බන්ධතා පවත්වාගෙන යනු ලැබේ. මූලික වශයෙන් වී වගාව හා එළවළු වගාව මත යැපෙන ජනතාවක් සහිත තත් ක්ෂේත්‍රය පුරාවිද්‍යාව හා මානවවංශවිද්‍යාව මිශ්‍ර වූ අධ්‍යයනයක් සඳහා යෝග්‍ය යැ යි වටහා ගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මෙම අධ්‍යයනය ආරම්භ විය. ඒ සඳහා බලපෑ ප්‍රධාන හේතුවක් නම් මහනුවර වැනි නගරබද ප්‍රදේශයකට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු තරම් දුෂ්කර පරිසරයක් තුළ සම්ප්‍රදායික ජීවන රටාවන්හි ශේෂ තවදුරටත් පවත්වාගෙන යමින් කෘෂිකාර්මික කටයුතුවල නිරත

පිරිසක් ඒ තුළ වාසය කිරීමයි. අවධානයට ලක් වූ දෙවැනි කරුණ නූතන සංවර්ධන ක්‍රියාදාම හමුවේ වර්තමාන පරම්පරා හා ඔවුන්ගේ ආකල්ප මුල් පරම්පරාවලට වඩා වෙනස් ලක්ෂණ පෙන්වුම් කරමින් නව සමාජ ක්‍රමය සමග හැඩගැසීමට උත්සහ දැරීම හේතු කොටගෙන සුදු වශයෙන් හෝ ආරක්ෂා වී පවතින සම්ප්‍රදායික ජීවන ශෛලීන්හි සිසු පරිවර්තන සිදු වෙමින් පැවතීමයි. මේ දෙකරුණ සලකන විට මැදිවක හා ගංගොඩ ප්‍රදේශය ඇතුළත් ක්ෂේත්‍රය අතීතය හා වර්තමානය අතර දෝලනයක පවත්නා සංවේදී කලාපයක් සේ හඳුනා ගනු ලැබේ. එබැවින් ආරක්ෂිතව පවතින සම්ප්‍රදායික ජීවන ශෛලීන් මුලුමනින් ම වෙනස්ව යාමට පෙර උපරිම වාර්තාකරණයකට ලක් කිරීමත් ප්‍රධාන අරමුණු අතර වෙයි. මැදිවක හා ගංගොඩ ප්‍රදේශය ආශ්‍රිත පෞරාණික කෘෂිකර්මාන්තය පිළිබඳ කරුණු සම්පිණ්ඩනය කිරීමත්, ඒවා වර්තමානය වන විට යම් විචලනයන්ට ලක්ව ඇති ආකාරය පරීක්ෂා කර බැලීමත් මෙම පර්යේෂණයෙන් සිදු කෙරේ.

ගංගොඩ - මැදිවක ඇතුළු මෙහි අධ්‍යයනයට ලක් කෙරෙන ආංශුක කලාපයේ භූ දර්ශනය සැකසී ඇත්තේ ස්වභාවික භූ දර්ශනයට අනුරූපව කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා මුල් තැනදෙන ග්‍රාමීය සමාජයක් ආශ්‍රයෙනි. කඳුකර භූ රූපණ ලක්ෂණ සහිත ප්‍රදේශයක හෙල්මළු කුඹුරු ඇතුළු කෘෂිකාර්මික බිම් පද්ධතිය හා ගොවීන්ගේ ජනාවාස ස්ථාන ගතවීම මෙහි සංස්කෘතික භූ දර්ශනයේ සුවිශේෂී අනන්‍යතාවය ලෙස සැලකිය හැකි ය. මැදිවක, පල්ලෙවෙල, ගොඩකුඹුර හා ගංගොඩ යන ගම්මාන හුන්නස්ගිරිය, මැදිවක පතන, උග්ගොල්ල, කන්දෙකුඹුර, කොඩිබැන්ද ඉන්න, කොස්කන්ද හා යක්ගිරිගල යන කඳු පන්තීන්ගෙන් වට වූ පටු තැනි, මඳ හා දළ බැවුම් සහිත භූ දර්ශනයක් තුළ පිහිටා තිබේ. එහි හරස්කඩක් කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ හොත් උඩරට ගමක සාමාන්‍ය පිහිටීමට වඩා වෙනස් බවක් දකගත නොහැකි බව පෙනී යනු ඇත. භූමියේ බැවුම් සහගත පහත්ම ප්‍රදේශය කුඹුරු උදෙසා වෙන් වී තිබේ. ඊට ඉහළින් පිහිටා ඇති දිගට විහිදී යන පටු උස් ගොඩැල්ලක් වැනි භූමිය වැසියන්ගේ නිවාස දරා සිටින නේවාසික ක්ෂේත්‍රය වෙයි. නිවාස ආශ්‍රිතව ඒ අවට බිම් කොටස ගෙවතු හෝග වැවීමට වෙන්ව ඇති බැවින් පොදුවේ 'ගෙවතු' ලෙස හැඳින්වීමට යෝග්‍ය ය. ක්‍රමයෙන් ඉහළට උස්ව විහිදෙන කඳුකර භූමිය වසර කිහිපයකට වරක් එළි කරන ලදුව ධාන්‍ය, එළවළු හෝ අලවර්ග වැවීමට සුදුසු මහහේන් බවට පත් කරන ලදී. වගාකටයුතුවලින් පසු මෙම භූමි ප්‍රදේශය තණ කැවීමට හෝ ඉන්ධන, ඉදිකිරීම් හෝ වැටවල් සඳහා අවශ්‍ය දූව ආදිය සපයා ගැනීමට භාවිත කළ හැකි විය. හේන්වලට ඉහළින් කඳුකරයේ ඉහළ සීමාවන් සටහන් කරන ඝන වනාන්තර නැතහොත් මුකලාන් පැතිර පැවතියේ ය. එබැවින් මේ භූ දර්ශනය කව හතරකින් යුතු වෘත්තයකට ගොනු කළ විට ඇතුළත කවයේ සිට පිළිවෙලින් කුඹුරු, ගෙවතු, හේන හා වනාන්තර ලෙස බෙදා දැක්වීමට පුළුවන (Meyer 1996:184). එහෙත් මේ සාමාන්‍ය වික්‍රය සැම විටම එයාකාරයෙන් ම පිළිගැනීම සැබෑ තත්ත්වය යම් තරමකින් විකෘති කිරීමකි. හේන් ව්‍යාප්තව පිහිටි උස් භූමි ආශ්‍රිතව ද කුඹුරු පිහිටා ඇති අවස්ථා දක්නට හැකි බැවිනි. භූමියේ ස්වභාවික පිහිටීම කෙරෙහි සැලකිලිමත් වෙමින් බැවුමේ ස්වරූපය හා වතුර බැස්ම පදනම් කොටගෙන ඒවා සකසා ගැනෙන අතර, 'පොළොව ගැන ඉව' හැරුණු විට සමෝච්ඡ රේඛා මත තීරණය කෙරෙන හෙල්මළු සැකසීමේ විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේදයක් වර්තමානයේ පවා මේ ගැමියෝ නොදනිති. හෙල්මළු භූ දර්ශනය ක්‍රමානුකූල නිමාවක් සමග බැඳුණු සෞන්දර්යාත්මක ආකර්ෂණයක් එය නරඹන්නාගේ සිතෙහි ඇති කරවයි. යටත්විජිත කාලයේ දී උඩරට සංවරණයේ නියුතු වූ විදේශිකයන් ඒ දර්ශනයෙන් වශීකෘත

වූයේ එබැවිනි. අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයේ විස්තෘත කලාපයට අයත් කෙවුල්ගම, පල්ලෙ පිටවල, උඩ පිටවල වැනි ගම්මාන ද මේ භූ දර්ශනය සමග හැඳී පවතී.

රූප සටහන 1 : ගංගොඩ මැදිවක ඇතුළු තදශ්‍රිත ගම්මානවල සංස්කෘතික භූ දර්ශනයේ සැකැස්ම

ඡායාරූපය 1 : උඩුදුම්බර ප්‍රදේශයේ සංස්කෘතික භූ දර්ශනයේ සුවිශේෂී අංග - කිරිපට්ටිය

ගංගොඩ හා මැදිවක ආශ්‍රිත වී වගාවේ පෞරාණිකත්වය එහි භූ දර්ශනයේ පෞරාණිකත්වය ද වන්නේ ය. ජනශ්‍රැතික සාධක මගින් ක්‍රිස්තු පූර්ව දෙවැනි සියවස තරම් ඈත කාලයක් යෝජනා කෙරෙන නමුදු ඒවායේ විශ්වසනීය බව කෙනෙකුට ප්‍රශ්න කළ හැකි වනු ඇත. තෙල්දෙණියට නුදුරු බඹරගල ක්‍රිස්තු පූර්ව අවධියට අයත් අභිලේඛන සාධක සහිත ක්ෂේත්‍රයක් බැවින් තදාශ්‍රිත කලාපයේ ජනාවාසකරණය හා මේ ජනශ්‍රැති කාල අවකාශීය වශයෙන් සමාන වෙයි. කෙසේ වෙතත් වඩා විශ්වසනීයව කිව හැක්කේ යටත්පිරිසෙයින් දොළොස්වන සියවස වන විට මේ කලාපය වී වගාව සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු මට්ටමක පැවති බව ය. මීට ඉහත ද පෙන්වා දෙන ලද පරිදි

දහතුන්වන සියවසට අයත් කෙවුල්ගම ටැම් ලිපිය 'මැදිවක' පිහිටි වැලිමඩ ලියද්දක් ගැන පවසමින් ප්‍රථම වරට අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයේ වී වගාව සම්බන්ධ වඩා පෞරාණික ඍජු සාධක සපයයි (Epigraphia Zeylanica Vol. III, 230-235).

වර්තමානයේ මෙම ප්‍රදේශයේ වාසය කරන වයස්ගත පුද්ගලයන් පවා සිය වගාභූමිවල පෞරාණිකත්වයේ ආරම්භයක් ගැන කීමට නොදනිති. 'අලුත අස්වද්දු කුඹුරු පිළිබඳ මතකයක් නොවීම' ඒවායේ පෞරාණිකත්වය කීමට භාවිත කරන එක් පැහැදිලි කිරීමක් විය. දෙවැනි පැහැදිලි කිරීම නම් ඒවා 'රජ කාලයේ සිට' පැවතෙන බව කීම ය. ඇතැමුන්ට අනුව මේ කුඹුරු පැවතෙන්නේ 'රාජසිංහ රජපුරාවන්ගේ කාලයේ සිට' ය. 'අවුරුදු සිය ගානක් ඇති' යනු ගැමි කාලනිර්ණයේ තවත් ස්වරූපයකි. මෙම ප්‍රකාශ මගින් වගාභූමි සම්බන්ධ වැදගත් කරුණු කිහිපයක් ගම්‍ය කරවනු ලැබේ. මූලිකව, ඒවායේ පෞරාණිකත්වයට අදාළ වඩා විශ්වසනීය මුල් සාධක පිළිබඳ ගැමියෝ නොදනිති. දෙවැන්න නම් ඉකුත් වසර සියයකට වැඩි කාලයක දී අලුතින් කුඹුරු නිර්මාණයක් සිදුව නැති බව හා එවැන්නක් පිළිබඳ ශ්‍රැති දැනුමක් හෝ නොතිබීම ය. එය 'පරම්පරාගත කුඹුරු' සංකල්පයට මුල් වී තිබේ. සිය වගාභූමි රාජකීයයන් හා සම්බන්ධ කිරීමට පවතින උනන්දුව සැලකිය යුතු තෙවැනි කරුණයි. මේ රාජකීයයන් යනු ජනශ්‍රැති බහුතරයකින් හෙළි වන පරිදි උඩරට රාජධානියේ පාලනය ගෙන ගිය දකුණු ඉන්දීය නායකකර් වංශිකයන් ය. සිංහල රජෙකු හා සම්බන්ධ ජනශ්‍රැති බෙහෙවින් ම දුර්ලභ වන අතර, එවැන්නෙකුට දැක්විය හැක්කේ (දෙවැනි?) රාජසිංහ පමණකි.

මිලගට ගැමියන්ගේ අනුමාන පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක මත පරීක්ෂා කර බලමු. දහනව වන සියවසේ දෙවැනි භාගයේ දී බදුල්ල දිස්ත්‍රික් විනිසුරුවරයා වූ ඒ. සී. ලෝරි මධ්‍යම පළාතේ පරිපාලන දත්ත සම්බන්ධයෙන් දැක් වූ උනන්දුව නිසා එවැනි සාධක කිහිපයක් මුද්‍රිත තත්ත්වයෙන් ආරක්ෂිතව පවතී. එහි දක්වා ඇති පරිදි මැදිවක, ගංගොඩ, කනහන්පිටිය හා මඩුගල්ල ආශ්‍රිත වගා ඉඩම් මිලදී ගැනීම, පැවරීම හෝ පූජා කිරීම්වලට අදාළ කාල අවකාශීය දත්ත පහත පරිදි පෙළ ගැස්වීමට පුළුවන.

විසින්	වෙත	ශක වර්ෂ	(+)	ක්‍රිස්තු වර්ෂ
නයිදප්පු	පල්ලෙවෙල විහාරය	1653	78	1731
වන්නිය හේනසා	දළදා මාළිගය	1687	78	1765
සොයිදහාමි	දළදා මාළිගය	1687	78	1765
සුද්ධනාදයා, සෙම්බර දවුල්කාරයා	දළදා මාළිගය	1688	78	1766
එතනා	දළදා මාළිගය	1691	78	1769
සිල්ප නැකැත්තා	කිරා	1721	78	1799
පල්ලෙගේ අප්පුරාල	මැණිකරාල	1729	78	1807
නිකලියද්දේ පුංචිරාල	කලිගුරාල ආරච්චි	1735	78	1813

(Lawrie 1896 ඇසුරෙනි)

සීමිත වශයෙන් වුවත් අප සතුව ඇති මේ ඓතිහාසික ලේඛනවල කාල අවකාශය ක්‍රි. ව. දහ අටවන සියවසේ තෙවැනි දශකයේ සිට දහනව වන සියවසේ දෙවැනි දශකය මැද දක්වා

පරාසයකට අයත්වන බව පෙනී යා යුතු ය. මේ කාලය මෙරට රාජාවලිය සහ සම්බන්ධ කළ විට ශ්‍රී විරපරාක්‍රම නරේන්ද්‍රසිංහගේ සිට ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහගේ අවසාන කාලය දක්වා ඊට අයත් වෙයි. ඉන් විශේෂයෙන් අදහස් වන්නේ නායකකර් වංශික රජවරුන්ගේ පාලන කාලසීමාවයි. මෙසේ සිය වගා භූමිවල පෞරාණිකත්වයට අදාළව ගංගොඩ, මැදිවක හා ඒ තදාශ්‍රිතව පැතිර පවතින ජනශ්‍රැති මගින් ඉඟි කරන කාල අවකාශය ලිඛිත සාධකවල කාල අවකාශය සමග මනා ගැළපීමක් ඇති කරවයි. එබැවින් අපගේ අධ්‍යයන අවකාශයට අයත් වගාභූමිවල පෞරාණිකත්වය වඩා ඇතකාලීනව දොළොස්වන සියවස පමණ දක්වා ද, වඩා මෑතකාලීනව යටත්පිරිසෙයින් දහසයවන හෝ දහහත්වන සියවස පමණ දක්වා ද කාලයකට අන්තර්ග්‍රහණය කිරීම වඩාත් යෝග්‍ය වනු ඇත.

ජෝන් ඩේවි සිය සුප්‍රකට **ඩේවි දුටු ලංකාව** ග්‍රන්ථයේ දී උඩරට වී ගොවිතැන පිළිබඳ තබා ඇති සටහනක් කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම ප්‍රයෝජනවත් ය. ඔහු මෙසේ කියයි.

'...උඩරට වී ගොවිතැන ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් ද, සුන්දරත්වයෙන් ද, භූමි පිහිටීමෙන් ද විවිධ ය. විවිච්ඡ ය. සිත්ගන්නා සුළු ය. උඩරට ප්‍රදේශවල වී ගොවිතැන සඳහා ජලයෙන් හිඟයක් නැත. ඇතැම් විට ඔවුහු තම කුඹුරු සඳහා කුඩා ඇල මාර්ග හෝ පිහිලි මගින් ජලය ගෙන එනු ලැබේ. මෙම ජල අවශ්‍යතාව සැපිරෙන බැවින් උඩරට වර්ෂයක් තුළ කන්න දෙකක් වගා කෙරේ. කලාතුරකින් කන්න තුනක් වැඩ කරන බව මට අසන්නට ලැබිණි. බොහෝවිට වැඩ කරනු ලබන කන්න ප්‍රමාණය තීරණ වනුයේ වගා කරනු ලබන වීවල වයස අනුව ය. සත්මසක් පමණ ගතවන වඩා උසස් වර්ගයේ වී වර්ෂයකට එක් වරක් ද, තෙමසක් පමණ ගතවන බාල වී වර්ෂයකට දෙකන්නයක් ද වගා කරන බව මට දැන ගැනීමට ලැබිණි.....(සෝමරත්න 1896:149).

මෙම ප්‍රදේශයට වැඩි වර්ෂාපතනයක් ලැබෙන නොවැම්බර් හා දෙසැම්බර් මාස මහ හෙවත් මාස් කන්නය ලෙස සැලකේ. ඔක්තෝබර් මාසයේ මැද භාගයේ දී මාස් කන්නය ඇතිවීමේ මූලික ලක්ෂණ පෙන්නුම් කරන අතර ඊසාන දිග මෝසම් සක්‍රිය වීමෙන් ජලය ප්‍රමාණවත් පරිදි ලැබෙන බැවින් මාස් කන්නයේ දී සෑම කුඹුරක් ම පාහේ අස්වැද්දීම සිදු කෙරේ. වෙනත් හෝග වගා කිරීමක් දක්නට නොලැබෙන බැවින් වැඩිම වී අස්වැන්නක් ලැබෙන කන්නය ලෙස සැලකෙන්නේ මාස් කන්නයයි. ජුනි-ජූලි මාස එළඹෙන විට වර්ෂාපතනය අඩු වී ගොස් වියළි කාලගුණ තත්ත්වයක් ප්‍රදේශය පුරා පැතිර යනු දක්නා ලැබේ. එය යල කන්නයේ ආරම්භය සනිටුහන් කරවයි. සාමාන්‍යයෙන් ජුනි හෝ ජූලි මාසයේ සිට ඔක්තෝබර් හෝ නොවැම්බර් දක්වා කාලය යල කන්නයට අයත් ය. මෙකල වරින්වර සුළු වැසි ඇතිවන්නේ නිරිත දිග මෝසම් සුළං සක්‍රියවීම මගිනි. වියළි කාලගුණය මෙන් ම දැඩි හුළං ප්‍රවාහය ද මෙකල විශේෂ ලක්ෂණයකි. මේ වෙනස වගාව කෙරෙහි දෙයාකාරයක බලපෑම් ඇති කරවයි. එකක් නම් මහ කන්නයේදී මෙන් සෑම කුඹුරක්ම වගා කිරීමට නොහැකිවීමයි. ජලය සපයාගත හැකි කුඹුරු පමණක් වී වගාවට තෝරා ගැනෙන අතර ජලය සැපයීම දුෂ්කර කුඹුරු අතහැර දැමීමට නියමිත වනු ඇත. ඒවා 'මලං කුඹුරු' ලෙස ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. දෙවැන්න නම් හය මාසයක් පමණ බලපවත්වන සුළඟ හේතුකොටගෙන ගොයම යම් තරමකට බාල වීමට ලක් වීමයි. මේ සුළගේ බලවත්කම මගින් වී කරල් බොල් කර දමනු පමණක් නොව අස්වනු නෙළීමට ආසන්න කාලයේදී ගොයම් කරල් පොළොව මත අතුරවනු ලැබේ. ගස් කොළං සශ්‍රීකත්වයෙන් තොර දඬු බවට පත් වෙයි. පොල් වැනි තාලවර්ගයේ ගස් පවා සුළං දිශාවට නැඹී යාමෙන් සිය පැවැත්ම තහවුරු කර ගනියි. අස්වාභාවික ලෙස නැඹී ගිය පොල් ගස් මෙම ප්‍රදේශයේ සුලබව දක්නට ඇත්තේ යල කන්නයේ දී සිදුවන මේ දේශගුණික විපර්යාසයේ

දිගුකාලීනවේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙසිනි. මාස් කන්නය සරු කාලසීමාවක් වන නමුත් යල කන්නය අස්වනු හින වන එමෙන් ම ණයබරින් මිදීමට අපහසු වන කාල පරිච්ඡේදයකි. අතීතයේ දී යල කන්නයේ ද වී වගාව ම සිදු කළ මුත් දශක කිහිපයක සිට විකල්පයක් ලෙස එළවළු වගාවට හුරු වී තිබීම ද මේ කාලගුණ හා ආර්ථික දුෂ්කරතාවල ප්‍රතිඵලයකැ යි කිය හැකි ය. එබැවින් අද වන විට යල කන්නය වඩා ප්‍රකටව ඇත්තේ එළවළු වගා කරන කාලසීමාව ලෙසිනි.

වගා කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය ජලය ප්‍රධාන වශයෙන්ම ලබා ගැනෙන්නේ ස්වභාවික දියසිරා හා දොළපහරවල් මගිනි. උඩදුම්බර විස්තෘත කලාපය සලකන විට එහි වී වගාවේ 65% පමණ සුළු වාරිමාර්ග පද්ධති මගින් ජලය සැපයෙයි. ස්වභාවික ජලමාර්ග උපයෝග කර ගනිමින් ඉදි කෙරුණු අමුණු 156ක් පමණ විස්තෘත කලාපයෙහි දක්නට ලැබෙන අතර, කුඩා ප්‍රමාණයේ වැව් පහක් ද ඊට අන්තර්ගත ය. ස්වභාවික දොළ පහරවල් උස් කඳුමුදුන්වලින් ඇරඹී පහත් බිම් ප්‍රදේශ හරහා ගලා ගොස් මහවැලියට එක් වෙයි. දොළ පහරවල් හරස් කොට අමුණු බැඳීම මගින් ජලය හරවා ගැනීමේ ක්‍රමවේදය ආරම්භක අවස්ථාවේ සිදු වූයේ තාවකාලික ඉදිකිරීමක් වශයෙනි. ඔයේ වතුර හැරවීමට අවශ්‍ය ස්ථානයේ වළවල් භාරා ඒවායේ ඉති සිටවනු ලැබේ. අනතුරුව එම ඉති හරස් කොට ලී බැඳ මැටි, කොළ අතු, පිදුරු ආදියෙන් ඇහිරීම මගින් තාවකාලික අමුණක් නිර්මාණය වෙයි. පූර්ව බ්‍රාහ්මී ලිපිවල ‘අවරණ’ යන යෙදුම භාවිතව ඇත්තේ ද මෙවැනි ඇහිරීම් හෙවත් ජල පහරට බාධා කිරීම් අඟවනු පිණිස ය. අතීතයේ දී ගල්බැම් ආදිය යොදා ගත් නමුත් වර්තමානය වන විට මේ අමුණු ක්‍රමය කොන්ක්‍රීට් භාවිතයෙන් ස්ථිර ඉදිකිරීම් බවට පරිවර්තනය කරගෙන තිබෙනු දකගැනීමට පුළුවන. අමුණු ඉදිකිරීමට අදාළව විශේෂ අවධානයට ලක්විය යුතු ස්ථාන දෙකක් අපගේ නිරීක්ෂණයට ලක්ව තිබේ. ඉන් වඩා පැරණි යැ යි සිතිය හැකි අමුණ පිහිටා ඇත්තේ පල්ලෙවෙල ප්‍රදේශයේ මකර නමින් හඳුන්වන ස්ථානයට තරමක් ඉහළිනි. මුහුදු මට්ටමේ සිට මීටර 594ක උසින් යුතු මෙම ස්ථානය නැ.දේ. 21,25,97 හා උ. අ. 23,31,54 අතර ස්ථානගත වේ. ඔයේ පතුළ හරහා විහිද ඇති පාෂාණ උද්ගත භාවිත කරමින් ඒවායේ මතුපිට දූවකණු සිටුවීම පිණිස වලවල් සකසාගෙන ඇත. බලි අමුණ යනුවෙන් හැඳින්වෙන අමුණු විශේෂයක් ද භාවිතයේ පැවතිණි. ඔයෙහි සකසන කණු වළවල් උපකාරයෙන් සිරස් කණු සිටුවා ඒ හරහට මැටි ආදියෙන් වසා නිමකරන ලද මැසි සිටුවීමෙන් සකසා ගත් වෙල්ල සහිත අමුණු බලි අමුණු නම් වෙයි (ඡායාරූපය 2).

ඡායාරූපය 2 : පල්ලෙවෙල පැරණි අමුණක නටඹුන්

මෙවැනි බලි අමුණක් කෙවුල්ගම පිහිටා තිබිණි. ඉන් ජලය ලබා ගත් කුඹුරු යාය හැඳින්වූයේ ද 'බලිතියන්තා වෙල' යනුවෙනි. රඹුක්වැල්ල සමීපයේ තවත් බලි අමුණක් විය. ගංගොඩ ආශ්‍රිතව කුඩා ප්‍රමාණයේ අමුණු තුනක් ද, පල්ලේවෙල විහාරය සමීපයේ අමුණෙවල යනුවෙන් හැඳින්වෙන ස්ථානයේ කණු වලවල් අටකින් යුතු අමුණක් ද පිහිටා තිබිණි. තාවකාලික මැසි යොදා නිර්මාණය කරන ලද අමුණු අධික වැසි ලැබීමත් සමග ගසාගෙන යාමට ලක් විය. පල්ලෙ පිටවල වයස්ගත ගැමියන්ගේ අත්දැකීම්වලට අනුව, එකම අමුණ නැවත නැවතත් ඉදි කිරීමට සිදු විය.

ජලය රැස්කර ගැනීම පිණිස කුඩා ප්‍රමාණයේ වැව් ඉදි කිරීමේ සිරිත මෙම ප්‍රදේශය ආශ්‍රිතව ද හඳුනා ගැනීමට පුළුවන. කිරිපට්ටිය නමින් හැඳින්වෙන ප්‍රදේශයේ එවැනි එක් වැවක් පිහිටා තිබේ. ඊට වැව් ලියද්ද යන නම ද ව්‍යවහාර කෙරිණි. අක්කර 20ක පමණ ජල ධාරිතාවක් රඳා පවතින්නට ඇතැ යි සිතිය හැකි මෙම වැව හුරි වැද්දා විසින් කරවන ලද්දක් බව ජනශ්‍රැතියේ කියැවේ. වැවේ ජලය සම්බන්ධයෙන් රඹුක්වැල්ලවාසීන් සමග ඇති වූ අරගලයක් නිසා වැව බිඳ දැමුණු බව ද, වැද්දා එම ශෝකයෙන් මිය ගිය බව ද එම කථා ප්‍රවාක්තිවල සඳහන් ය.

දැනට වගා කෙරෙන හෙල්මළු කුඹුරු සියල්ලම පාහේ පාරම්පරික ඒවා වන බැවින් වාර්ෂිකව ඒවා වගා කිරීමට අදාළ ක්‍රියාවලිය කෙරෙහි යොමු වීමට සිදු වෙයි. එහි දී කුඹුරු සීමා පිළිබඳ දැනීම හෙවත් වගාබිම්වල අනන්‍යතාව පවත්වාගන්නා ආකාරය අවධානයට ලක් කිරීම වැදගත් ය. ආගන්තුකයෙකුට එක ගොන්නට විහිද පවතින්නා වූ කුඩා ලියදි සමූහයකින් යුතු කුඹුරු වෙන් වෙන්ව වටහා ගැනීම මහත් වෙහෙසකර වන්නක් බවට සැක නැත. එහෙත් ගැමියෝ ඒවායේ අනන්‍යතාව ක්‍රම කිහිපයකින් ස්මරණයේ තබා ගනිති. එක් ක්‍රමයක් වන්නේ ඉම හෙවත් සීමාව සලකුණු කරන ගල් සවි කිරීමයි. මේ කුඹුරු වසර සිය ගණනක් මුළුල්ලේ පාරම්පරිකව පැවතෙන ඒවා වන බැවින් එකල පිහිටුවන ලද සීමා ගල් තවමත් භාවිත කෙරේ. කුඹුරේ සිටු කොනෙහි විශාල ගල් සතරක් සිටුවීම මගින් සීමාව සංකේතවත් වෙයි. මෙය වර්තමානයේ භාවිත කෙරෙන මායිම් ගල් සිටුවීමට මුළුමනින්ම සමාන ය. 'ඉම කෙටීම' හෙවත් 'සීමාව වෙනස් කිරීම' සපුරා තහනම් ක්‍රියාවකි. දෙවැනි ක්‍රමය ඒ ඒ කුඹුරු නම් කිරීමයි. මෙහි පසුවට දීර්ඝව දක්වා ඇති පරිදි භූගෝලීය පිහිටීමේ ස්වභාවය, විශේෂ ලක්ෂණ, නිශ්චිත ගසක් හෝ ඉදිකිරීමක්, හිමිකරුවාගේ සම්බන්ධය ආදී යම් කරුණක් පදනම් කර ගනිමින් සෑම කුඹුරක් ම පාහේ නම් කොට තිබේ. පිල්ල ළඟ කුඹුර, ඇලෙන් පල්ල, නිකලියද්ද ආදී වශයෙනි. ඇතැම් අවස්ථාවල නියරේ විශාලත්වය මගින් ද කුඹුරු වෙන් කිරීම සිදු වෙයි. ඒවා 'මහ නියර' ලෙස හැඳින්වෙන අතර එළි කිරීමක් සිදු නොවේ. ඒ වෙනුවට ඒවායේ වැවෙන වල් අතින් කපා දැමීම සිදු වෙයි.

ඡායාරූපය 3 : කුඹුරු පෙඟවීම

නියර ආදිය ශුද්ධ කොට නගුල් භාවයෙන් ලියදී සීසෑම වී වගාව සඳහා භූමිය සකස් කර ගැනීමේ මූලික ක්‍රමවේදයයි. මෙම කාලයේ දී කුඹුරුවලට ජලය ගෙන එන ඇළ වේළි ආදිය දෙපස වැවී ඇති වල් කපා දමා පවිත්‍ර කිරීම ද අවශ්‍ය කෙරේ. ඇළ සියල්ලන්ගේ පොදු වස්තුවක් බැවින් එය පවිත්‍ර කිරීම පිණිස ද සාමූහික දායකත්වයක් ලැබීම සාමාන්‍ය තත්ත්වයකි. තම තමන්ගේ කුඹුරු ආශ්‍රිත ඇළ කොටස ශුද්ධ කිරීම මගින් එම කාර්යය සාර්ථක කරගනු ලැබේ. නියර හා වක්කඩ බැඳීම මූලික අවශ්‍යතාවකි. වක්කඩ තැබීමේ දී පළමුවෙන් 'නියර කපා බැඳීම' සිදු කළ යුතු ය. ඉන් අදහස් කෙරෙන්නේ නියරේ කැඩී බිඳී ඇති තැන් පිළිසකර කොට යථා තත්ත්වයට පත් කර ගැනීමයි. එහි සාර්ථක බව පරීක්ෂා කිරීම පිණිස මුල්වරට කුඹුරේ වතුර බැඳ ජලය තැන්පත් වීමේ ස්වභාවය නිරීක්ෂණය කෙරේ. 'කුඹුර පෙඟවීම' යනුවෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ එලෙස ජලය බැඳීමේ ක්‍රියාවලියයි (ඡායාරූපය 3).

සීසෑම සඳහා යන්ත්‍ර සූත්‍ර භාවිත නොවූ අතර හරකුන් බැඳි නගුල් ඊට භාවිත කෙරිණි. මේ නගුල් ද දෙවර්ගයක් දක්නා ලැබේ. ආරම්භයේ දී භාවිත කරන ලද්දේ කෙකි නගුලයි. කෙක්කකින් ඇද්දාක් මෙන් පස හැරෙන බැවින් ඊට 'කෙකි නගුල' යන නම ව්‍යවහාර කෙරේ. මේ මගින් පස හැරෙන නමුත් පිඩැල්ල පෙරළීමක් සිදු නොවන බැවින් පිඩලි පෙරලා වල් යට කිරීම පිණිස කුඹුර උදලු භාවිතයෙන් නැවත කෙටීමට සිදු විය. පසුකාලීනව 'යකඩ නගුල' භාවිතයට පැමිණි අතර එය සකසා ඇත්තේ හැරෙන පස් කුට්ටිය පෙරළී ගොස් වල් යටපත් වන පරිදි යකඩ තැටියක් ද සවි කිරීමෙනි. දෙබානක්, තුන් බානක් හෝ හතර බානක් සී සෑමට යොදා ගන්නා අතර ඒ ප්‍රමාණය කුඹුරේ විශාලත්වය මත තීරණය වෙයි. සී සෑම හා වැපිරීම අතර අවම වශයෙන් මාසයකවත් පරතරයක් තබා ගැනීමට ගොවියන් උත්සුක වූහ. වර්තමානයේ බෙහෙවින් නෙසලකනු ලබන මුත් පස පදම් වීම පිණිස එවැනි ප්‍රමාණවත් කාලයක් අවශ්‍ය වීම ඊට හේතුවයි. මේ පළමු හීය හඳුන්වනු ලබන්නේ ද බිම් නැගුම් හීය යනුවෙනි. බිම් නැගුම යනු බිම හෙවත් භූමිය හෙවත් පස වර්ධනය කිරීමයි. වැඩීමයි. නැතහොත් ගුණාත්මක තත්ත්වයට පත් කරලීමයි. පළමු හීයෙන් පසුව වක්කඩ බැඳ ලියදිවලට වතුර පුරවා ශාඛ කොටස් ආදිය දිරා ගොස් මඩ පදම් වන තෙක් තබනු ලැබේ. නියර කෙටීමෙන් එකතු වූ ශාඛ කොටස් ආදිය ද කුඹුර තුළට එක් කෙරෙන බැවින් ඒවාද දිරා යාමට ලක් වෙයි. කුඹුරු වටා කරඳ, ගංසුරිය ගස් සිටුවා ඒවායේ කොළ අතු කුඹුරට දැමීමෙන් ද අපේක්ෂා කළේ පසෙහි සරු බව වර්ධනය කිරීමයි. ඇතැම් විට තිත්තවැල් ද ඊට එක් කෙරිණි. මේ ඇටවල මදය ගෙන කොළපතක් පැසක් ලෙස භාවිත කර තද කිරීමට ලක් කිරීමෙන් මී තෙල් වෙන් කර ගැනෙයි. එවිට කොළපත තුළ ඉතිරිවන රොටියක් වැනි කුඩු (මුරු ඇට) වැලි හෝ අලු සමග එක් කොට කුඹුරට ඉසීමට ගොවියෝ පුරුදුව සිටියහ. මේ මගින් පස සරුවීම පරණක් නොව ගැඹවිලුන් වැනි සතුන් වර්ධනය වීම ද වූ බව කියනු ලැබේ. ඊට හේතුවිය හැක්කේ පසෙහි යම් බුරුල් වීමක් සිදුවීම මගින් පාංශු වාතය හොඳින් ලැබීම විය හැකි ය. දින පහළොවක් හෝ විස්සකට පමණ පසුව පදම් වූ කුඹුර දෙවන වරට කෙටීම අවශ්‍ය ය. ජන ව්‍යවහාරයේ මේ කාල පරතරය විස්තර කෙරෙනුයේ 'හී විටේ වල් පැලවෙන කාලය' යනුවෙනි. නගුලින් සීසෑමේ දී හීවිටෙන් දෙපැත්තට පෙරළෙන පස් කැටි වතුර බැඳීමක් සමග යටවන නමුත් ඇතැම් පස් කැටි (ගොඩැලි) වතුරට යට නොවී පවතින අවස්ථා ද වෙයි. එවැනි ගොඩැලිවල වල් පැලවෙන්නේ දින පහළොවක් පමණ ගත වූ පසුව ය. 'හී විටේ වල් පැලවෙන කාලය' යනුවෙන් අදහස් කෙරෙනුයේ එයයි. මේ දෙවනවර කෙටීමක් සමග එතෙක්

මර්ධනය නොවූ වල් නැවතත් යටපත් වන බැවින් වල් මර්ධනය කෙරේ අමතර අවධානයක් යොමු කිරීමට අවශ්‍යතාවක් ඇති නොවේ.

වැපිරීම සඳහා බිත්තර වී සකසා ගත්තේ ද එක් කන්නයකින් ලැබෙන අස්වැන්නෙන් කොටසක් වැස්සෙන් හානි නොවන පරිදි වියලා ආරක්ෂා කර ගැනීමෙනි. සාමාන්‍යයෙන් අලුත ලබා ගත් බිත්තර වී වැපිරීමට සුදුසු තත්ත්වයට පත් වීමට අවම වශයෙන් දින 45ක් පමණ ගත විය යුතු ය. හොඳින් වියලා වසරක් ඇතුළත ඒවා භාවිත කිරීම අවශ්‍ය ය. වසරක් ඉකුත් වූ බිත්තර වී වැපිරීමට සුදුසු නොවේ. ගොයම් කපන කාලයේ දී වර්ෂා කාලය එළඹිය හොත් එය පහව යනතුරු ගොයම් කැපීම සිදු නොකෙරෙන්නේ ද බිත්තර වී සකසා ගැනීමේ දී එහි ගුණාත්මකභාවය හීන වීමට වර්ෂාවෙන් බාධා ඇතිවිය හැකි බැවිනි. යම් හේතුවක් නිසා යමෙකුගේ බිත්තර වී විනාශව ගියහොත් ඔහුට ලබා දීමට තරම් ප්‍රමාණවත් බිත්තර වී අතිරික්තයක් ඇතැම් ගොවීන් සතු විය.

ගොයමට හානි කළ වල්පැල ලෙස ඇටෝරා, බඩතැල්, දියගෝවා හා බැලතණ හඳුනාගෙන තිබූ අතර ඒවා මර්ධනය කරන ලද්දේ ඉඟිල්ලීම වැනි සරල ක්‍රම මගිනි. මුල් අවස්ථාවේ දී ම හඳුනා ගැනීමෙන් වල් මර්ධනය පහසු විය. දිගුකලක් වතුර බැඳීමෙන් ඇටෝරා හැරුණු විට අනෙක් වල්පැල බොහොමයක් මර්ධනය කළ හැකි වුවත් එසේ දිගුකාලීන ජල රැඳවුම යොයම් ගසේ කඳ කුණු වීමට හේතුවිය හැකි බැවින් සාර්ථක ක්‍රමයක් නොවී ය.

ඡායාරූපය 4 : කුඹුරු කෙටීම, නියර මඩතැබීම, තවත් ගැලවීම හා ගොයම් සිටුවීම -ගංගොඩ

භූමිතෙල් භාවිතයක් නොවූ කාලයේ දී මේ ගම්වැසියන් ආලෝකය සපයා ගැනීම සඳහා කැකුණ තෙල් භාවිත කළහ. කැකුණ ඇට වේලා මදය ඉවත් කොට තලා හැලියක බහා උණු කිරීමෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස තෙල් ඉවත් වීම සිදු වෙයි. තෙල් ඉවත් කර ගත් පසු ඉතිරි වන කැකුණ මණඩි ද අධික ලෙස තෙල් ගතිය අන්තර්ගත වූවකි. ඒවා රැස්කොට ලියදිවලට ඉසීමෙන් වල්පැල වර්ධනය ඉතා අවම කර ගැනීමේ හැකියාව පැවතීණි. සම්ප්‍රදායික වී වගාව සිදු කෙරුණු කාලසීමාවේ කෘමීන්ගෙන් උවදුරු සිදු වූයේ ඉතා අවම වශයෙනි. මැස්සන්ගෙන් වන හානි බොහෝ විට ස්වභාවිකවම ජෛවීය ක්‍රමවේද ඔස්සේ පාලනය විය. අවට පිහිටා ඇති වනාන්තර ප්‍රදේශ නොයෙක් කුරුලු වර්ගවල ද, සමනලුන් හා බත්කුරන් වැනි කෘමි සතුන්ගේ ද වාසස්ථාන කලාපය වෙයි. වගා කාලවල දී හෝගවලට හානිකරන කෘමීන් මේ සතුන්ගේ ආහාර ලෙස වැදගත් වූ බැවින් පළිබෝධ මර්ධනය පිණිස ගොවීන්ට මැදහත්විය යුතු වූයේ සුලු පරිමාණයෙනි. කුඹුරු අතර පිහිටා ඇති ගොම්මන් ප්‍රදේශ ආශ්‍රිතව ද මෙවැනි මැලපොළවල් නිර්මාණය කෙරිණි. තවත් කාලයේ දී ගොයම් ගසෙහි පත්‍ර කපා දමන පණු විශේෂයක් 'කොළ කන පණුවා' ලෙස හැඳින්වේ. මෙම හානිකර

තත්ත්වය මර්දනය කිරීම පිණිස තවත් නිර්මාණය කෙරෙන අවස්ථාවේදී ම කටයුතු කෙරිණි. තවත් කෙටුම්පතට පසුව ඊට තිත්තමල්, ඉද්ද, කැකුණ අතු, කරඳ, ගිනිසිරිය වැනි කොළ වර්ග දමා පැහිමට ලක් කළ විට මෙම රෝගී තත්ත්වයේ ඇතිවීමක් සිදු නොවෙයි.

හේන් කෙටීම සිදු කෙරුණු කාලයේ දී කුරුල්ලන් වැනි සතුන්ගෙන් ගොයමට සිදු වූ හානි ඉතා අවම විය. හේන් ප්‍රදේශවලින් උන්ගේ ආහාර සපයා ගත හැකි වූ බැවින්. එබැවින් වියළි කලාපයේ දක්නට ලැබෙන 'කුරුලු පාලුව' හෙවත් කුරුල්ලන්ගේ ආහාරය පිණිස වෙන් කරන කොටස් මෙම වගාබිම්වල දක්නට නොලැබේ. දවල් කාලයේ දී හෝගවලට සුලු වශයෙන් වුවත් හානි කරන කුරුල්ලන් මර්දනය පිණිස 'ලැටිය තැබීම' නම් ක්‍රමය අනුගමනය කර ඇත. කොහොල්ලැවලින් වැරටි සාදා ඒවා ලියක අතුරවන අතර එවැනි ලී කිහිපයක් තැබීමෙන් ඒ මත වසන කුඩා කුරුල්ලන් එහි ඇලී හසු වීම මෙයින් අදහස් කෙරෙන ක්‍රමවේදයයි.

වගාවේ ආරක්ෂාව පිණිස අතීතයේ දී විවිධ කෙම් ක්‍රම භාවිත කළ බව දනිතත් ඒවා විස්තර වශයෙන් සඳහන් කිරීමට වයස්ගත ගැමියන් පවා අසමත් ය. කුඹුරු කිරිවදින කාලයේ දී කෘමි සතුන්ගෙන් හා උගුරන් වැනි සතුන්ගෙන් ආරක්ෂා කර ගැනීම පිණිස වැලි මතුරා ඉසීම එක් කෙම් ක්‍රමයකි. එවැන්නක් කළ බව මතකයේ තිබුණ ද මැතිරිය යුතු ගාථාව කුමක් ද යි ඇතැමුන්ට කීමට හැකියාවක් නොවී ය. මිමුරේ ප්‍රදේශයේ මෙවැනි කෙම් ක්‍රමයක් කුඹුරු තහනම නමින් හැඳින්වෙන බව වාර්තා කර ඇත. ඒ අනුව, කිසිවෙකු හමු නොවන වේලාවක දී පාන්දරින් ඉර මුදුන් වන්නට පෙර කුඹුරට යන ගොවියන් මන්ත්‍රයක් ජප කොට මැතිරු වැලි කුඹුරට ඉසිනු ලැබේ. එම මන්ත්‍රය නම්, 'අඹන් මැස්සෝ, වෙර මැස්සෝ, පාලි මංගර, දෝලි මංගර, කහ මංගර, කිරි මංගර, තෙද මංගර, උණ මංගර දෙවියන්ගේ අණින් වරුවට, දෙවරුවට, තුන්වරුවට මේ කෙතෙන් ඉවත් වන්නට යහපති' යනුයි(රාජපක්ෂ 2007: 162). මිමුරේ හා මැදිවක ගංගොඩ අතර අතීතයේ සිට අන්තර් සම්බන්ධතා පැවැති බැවින් ද, මෙම ප්‍රදේශ උඩුදුම්බර විස්තෘත කලාපයට අයත් වන බැවින් ද ඉහත කී නොදන්නා මන්ත්‍රය එය විමට ඉඩ තිබේ. පිටවල ප්‍රදේශයේ අවුරුදු අසූ හයක් පමණ වයසැති ගැමියෙකු මැස්සන් පලවා හැරීමේ මන්ත්‍ර තිබූ බව පිළිගත් නමුත් ඒවා දැන් අනවශ්‍ය බවත්, මැස්සන්ගේ ආහාරය නැති කිරීම පාපයක් බවත් ප්‍රකාශ කළේ ය. ඔහු එය විස්තර කළේ 'අනුන්ට හිංසා කොට කැමක්' යනුවෙනි. කොහොඹ ඇට හා පොතු තලා ඒවායේ යුෂ සකස් කොට 'සබබ පාපසස අකරණං' යන ගාථාවෙන් මතුරා කුඹුරට ඉසීමෙන් ද මැස්සන්ගෙන් වන උවදුරු දුරු වූ බව වැඩිහිටි ගොවියෝ ප්‍රකාශ කළහ. කලවැල් කපා තලා භාජනයකට දමා පල් වීමට හැර පෙරා කුඹුරුවලට ඉසීම තවත් ක්‍රමවේදයකි. කොහොඹ ඇට සොයා ගැනීමට ඇති නොහැකියාව මත මෙම ක්‍රමය ද අභාවයට ගොසිනි.

කෙම් ක්‍රමයක්ම යැ යි කිව නොහැකි වුව ද සතුන්ගේ උවදුරුවලින් හෝග ආරක්ෂා කර ගැනීමට බන්ධන ක්‍රමවේද ද උපකාර විය. වරක් ඉරිඟු හේනකට උගුරන්ගෙන් ඇතිවූ හානි වැළැක්වීමටත්, මන්ත්‍ර ක්‍රමය අත්හදා බැලීමටත් ගම්වැසියෙකු විසින් උගුරු මුඛ බන්ධනය නමින් හැඳින්වෙන බන්ධනය සිදු කරන ලදී. අවශ්‍ය කළමනා සොයා ගැනීමෙන් පසුව ඊට අදාළ මන්ත්‍රය 108 වරක් ජප කොට රාත්‍රී 12න් පසු හේනේ හතර කොන ආරක්ෂා කෙරිණි. පාන්දර යාමයේ කඩා වැදුණු උගුරකු ඉරිඟු ගස් කිහිපයක් කඩා දැමීමෙන් පසු එක්වනම දිවීමට පටන් ගත් බවත්, උදෑසන වන විට දොළ පහරක් අසළ උගුරකු මැරී සිටින බව දැන ගැනීමට ලැබුණු බවත් එම ක්‍රමය අත්හදා

බැලූ ගැමියාගෙන් දැන ගැන්මට ලැබිණි. මෙයින් කම්පාවට පත් ගැමියා ඉන් පසු එවැනි ක්‍රම අනුගමනය කිරීමෙන් වැළකුණේ ය.

ගංගොඩ හා මැදිවක ප්‍රදේශයේ කෙම් ක්‍රම බොහෝවිට භාවිතව ඇත්තේ මැස්සන් හා සිවුපා සතුන් පලවා හැරීම පිණිස ය. එහෙත් පහතරට ප්‍රදේශයේ පණුවන් සඳහා ද කෙම් ක්‍රම භාවිතව තිබේ. බෙල් විසින් වාර්තා කරනු ලැබ ඇති එක් කෙමක් පහත පරිදි ය.

'...පසේ බුදුරජානන් වහන්සේ රත්ඇල්ලැසියා ලඟට වැඩියා. එතනදී දානයක් දෙණ්ඩ දෙයක් නෑ. මහා බුන්මරාජයා ලඟට ගොහින් ඉල්ඵවා. ඉල්ලාපු තැනදී රත්ඇල් දුන්නා. ඒ වී වැපුරුවා. එතනදී පලමුවෙනි කොලට ගැටපනුවෝ වැහුවා. සත් වර්ගයක් වැහුවා. බුදුරජානන්වහන්සේගේ ආනුභාවෙන් ඒ පනුවෝ අහක්වෙණ්ඩ ඉල්ඵවා. එවිට ඒ පනුවෝ අහක් උනා. සත්වෙනි පෙත්තේදී රත්වත් කරලක් වැටුනා. ඒ කරලට සත්වර්ගයක් මැස්සෝ වැහුවා. එවිට බුදුරජානන්වහන්සේගේ ආනුභාවෙණ්ඩ ඉල්ඵවා. එවිට අහක් උනා. ඉතින් ඒ විය කොටලා, බත් පිස දවල් දානය කොට දුන්නා. ඒ බුදුරජානන්වහන්සේගේ ආනුභාවෙන් අදත් අහක් වෙණ්ඩ ඕනෑ..... (රාජපක්ෂ 2007: 75).

දෙමුහුන් බීජ හඳුන්වා දීමට පෙරාතුව සාම්ප්‍රදායික වී වර්ග වගා කිරීම සිදු වූ අතර ඒවායින් ලැබුණු අස්වැන්න දෙමුහුන් වීවලට සාපේක්ෂව යම් අවම බවක් පෙන්වුම් කළේ ය. එහෙත් ගුණාත්මක බවින් ඒවා ඉතා උසස් මට්ටමක පැවැති බව වයස්ගත ගැමියෝ පවසති. ගංගොඩ හා මැදිවක ප්‍රදේශයේ පව්වපෙරුමාල්, කාබොකුරු, කලු වී (කලු හීනට්), සුදු වී (සුදු හීනට්), දේවරාජ, මුරුංගා වී, හුරුඵ වී, සුවඳුල් ආදී වී වර්ග වඩාත් ජනප්‍රිය වී තිබිණි. පල්ලෙවෙල ප්‍රදේශයේ දී අසන්නට ලැබුණු පරිදි දශක හයකට පමණ පෙර 'මරි වී' නමින් හඳුන්වන ලද වී වර්ගයක් බහුලව වගා කෙරිණි. එහි හාල් ඇටයේ පිටපොත්ත කහට පැයෙන් යුතු නිවුඩ්ඩ අධික වූවක් විය. මරි වී ඇටය ඉතා විශාල වූ අතර වී ඇටය අග කෙන්ද්‍ර වැඩි දිගකින් යුතු විය. එවැනි වී ඇට සියයක් පෙළට තැබූ විට ඒ දුර ප්‍රමාණය පැනීමට සමතෙක් නොවූ බව මේ ගැමියෝ පවසති. පිටවල ප්‍රදේශයේ වගා කළ විශාල ඇට සහිත, සුදු පැහැති වී වර්ගයක් 'නරුහාල් වී' යනුවෙන් හඳුන්වන ලදී. සුදු වී හෙවත් සුදු හීනට් වගා කරන ලද්දේ යල කන්නය උදෙසා ය. ඒවා මාස තුනකින් පමණ අස්වනු නෙලන කාලය උදා වෙයි. මුරුංගා වී වගා කෙරෙන්නේ වතුර පහසුව අඩු කුඹුරු සඳහා ය. දේවරාජ වීවල අස්වනු නෙලීමට මාස පහක් පමණ ගත වන නමුත් බුසලට බුසල් 30ක පමණ ඉහළ අස්වැන්නක් ලැබිණි. මුස්පංගන් වීවලින් ද බුසලකට බුසල් 35ක් 40ක් පමණ ලබා ගත හැකි විය. සුදු වී වලින් බුසලකට බුසල් 30-35 අතර ප්‍රමාණයක් ලබා ගැන්ම අපහසු නොවී

අස්වනු නෙලන කාල සීමාව තීරණය වූයේ වපුරන ලද වී වර්ගයේ ස්වරූපය මත ය. බාල වී වර්ග නම් මාස තුනමාරෙන් පමණ අස්වනු නෙලිය හැකි වූ අතර දේවරාජ, මුස්පන්ගන්, සුදු වී, ඇල් වී, හීනට් වී ආදී මූකල වී වලට මාස 4, 1/2ක් හෝ 5ක් ගත විය. 'මූකල වී' යනු 'වැඩි කාලයක් ගත වන වී' යන අදහසයි. අස්වනු නෙලීම සිදු වූයේ අත්තම් ක්‍රමය පදනම් කර ගනිමිනි. අත්තම් ක්‍රමය කෘෂිකාර්මික ජනසමාජයේ සාමූහිකත්වය හා විශ්වාසය ගොඩ නගන ප්‍රායෝගික ක්‍රමවේදයක් විය. යම් පුද්ගලයෙකුගේ නෙලීමකට සහභාගි වන පිරිස අස්වනු නෙලීම අවසන් කොට එය පැහීමේ කටයුතුවලට ද සහභාගි වූ අතර ඔවුන්ට ආහාර පානයෙන් සංග්‍රහ කිරීම ගොයමේ හිමිකරුගේ කාර්යභාරයක් සේ සැලකුණි. අත්තමට පැමිණියවුන්ගේ කුඹුරු වැඩවලට ඒ ආකාරයෙන්ම සහාය

වීම අත්තම් සහාය ලබා ගත්තවුන්ගේ යුතුකම විය. යායම කැපීමට සුදු තත්වයට පත්ව ඇති නම් ගමෙහි සියල්ලන් විසින් ම කතිකා කොටගෙන දින දෙක තුනක් තුළ යාය කැපීම ද දක්නා ලදී. ඊට සහභාගි වූවන් සඳහා සංග්‍රහ කිරීමට කිරීරොටි, කොට්ට කිරිබත් ආදී කැවිලි පෙවිලි සකස් කිරීමට ස්ත්‍රීහු මුල්තැන් ගෙන ක්‍රියා කළහ.

ගොයම් පැසී අස්වනු නෙලීමට ආසන්නවත්ම කමත සැකසීම කෙරෙහි අවධානය යොමු වෙයි. සාමාන්‍යයෙන් සෑම කුඹුරකටම පාහේ කමතක් පවතින අතර ඇතැම් කුඹුරු සඳහා කමත වෙනුවෙන් ම වෙන් කළ අවකාශයක් පවතී. එහි වී වගා කිරීමක් සිදු නොවන අතර වට්ටක්කා වැනි හෝගයක් සඳහා එම අවකාශය වෙන් වෙයි. එසේ නොමැති අවස්ථාවල දී පැහීමට තරම් ප්‍රමාණවත් ඉඩක් සහිත ලියද්දක අස්වනු පළමුව නෙලා එම ලියද්ද එළි පෙහෙළි කොට, බිම පිරියම් කිරීමෙන් හා වට බිත්ති බැඳීමෙන් කමතකට සුදුසු පරිදි සකස් කර ගනු ලැබීම සිරිතයි. ගංගොඩ අස්වැද්දුම කුඹුර මීට එක් උදාහරණයකි. එසේ නොවන අවස්ථාවක හෙවත් කමත සඳහා ම වෙන් කළ අවකාශයක් පවතින විට එහි ආකෘතිය නිරම පාහේ වෘත්තාකාර හැඩයක් ගනී. කමතෙහි ප්‍රමාණය වපුරන බිමෙහි ප්‍රමාණය නැතහොත් පැහීමට සිදුවන කොළයේ ප්‍රමාණය මත තීරණය වී තිබේ. කුඹුරේ උස් ස්ථානයක් කමත් අවකාශයට වෙන් කර ගැනීම ගෞරවයටත් වඩා ජලය රඳා නොපැවතීම පදනම් කොට ගත්තකි. වසර 16කට පමණ පෙර දුම්බර කුඹුර නමින් හැඳින්වෙන කුඹුරු යායෙහි ගලින් ම බැඳී කමතක් දක්නට ලැබිණි. මේ පාරම්පරික කමතෙහි වේල්ල අඩි අටක පමණ උසකින් යුක්ත වූ අතර කමත් දොරකඩ නිර්මාණය කර තිබුණේ ද උස් ගල් පුවරු දෙකක් දෙපසින් යෙදීමෙනි. මේ අසාමාන්‍ය ස්වරූපය නිසා එහි පැහීමට සම්බන්ධ වූයේ ගමෙහි විසූ ශක්තිමත් හා පළපුරුදු ගොවීන් පමණක් වන අතර නවකයන් ඊට එක් වීමට අකමැති වූහ. අඩි අටක උසින් යුතු කමත් වේල්ලකින් එපිටට පිදුරු විසි කිරීම දුෂ්කර කාර්යයක් බැවිනි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වූයේ 2000 වසරේ දී එම කමත බිඳ දැමීම ය. කමතකට ඇතුල්වීම සඳහා සකසන ප්‍රවේශ ස්ථානය කමත් දොරකඩ යනුවෙන් හැඳින්වෙයි. එය ගවයෙකුට ඇතුල්විය හැකි ප්‍රමාණයේ ඉඩක් සහිත වූවකි. මීට අමතරව හදිසි වැසි කාලගුණයක් ඇති වුවහොත් කමත තුළ රැස්වන ජලය පිට කිරීම පිණිස දිය බැස්සවුම් දොරටුවක් ද කමත් බැම්මෙහි නිර්මාණය කෙරෙයි.

ගොයම් කොළය ගොඩගසනු ලබන්නේ කමතෙහි මැද නිර්මාණය කෙරෙන කමත් යන්ත්‍රය මත ය. කමත් යන්ත්‍රය නිර්මාණය කිරීමට පළමුවෙන් බිම පිරියම් කිරීම කළ යුතු වේ. එනම් පැහීමට සුදුසු පරිදි නැවුම් පරිසරයක් නිර්මාණය කර ගැනීමයි. මෙය සිදු කෙරෙනුයේ කමතෙහි ගොම පිරියම් කිරීමෙනි. කමත් බිම හොඳින් පවු කොට මැටි ආලේප කරන අතර කමත් බැම්ම හෙවත් කමත් වේල්ලෙහි ද මැටි ආලේප කෙරේ. කමත තුළට වතු හරවා බිම සෝදා හැරීමෙන් පසුව කමත් බිම වේලීමට හැරීම අවශ්‍ය ය. අනතුරුව බෝලත්තක් භාවිත කරමින් මැටි බිම මත හොඳින් දිය කළ ගොම ආලේප කළ යුතු ය. කමතෙහි ප්‍රමාණය අනුව ආලේප කළ යුතු ගොම ප්‍රමාණය ද අඩු වැඩි විය හැකි ය. අවශ්‍ය ගොම ප්‍රමාණය සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රමාණ කෙරෙනුයේ 'පුද්ගලයකුට වරකට ගෙන යා හැකි ගොම ප්‍රමාණය මෙන් තුන් ගුණයක්' යනුවෙනි. වරකට ගෙන යා හැකි ගොම ප්‍රමාණය කිලෝ හතළිහකැයි සලකන විට කමතේ ගොම පිරියමට වැය වන ගොම ප්‍රමාණය කිලෝ 120ක් පමණ වෙයි. මෙසේ ගොම මැටි ආලේපනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කමත් බිම ගල් වැලිවලින් තොර ස්ථානයක් බවට පරිවර්තනය වේ(ඡායාරූපය, 6).

ඡායාරූපය 5 : කාවකාලිකව සැකසුණු කමත - ගංගොඩ

ඡායාරූපය 6 : ගොයම් මැඩීමෙන් පසු කමත - ගංගොඩ

ගොයම් ගොඩ ගැසීමට පෙරාතුව කමතෙහි කමත් යන්ත්‍රය ඇඳීම හෙවත් අලුවම් වඩනු ලැබේ. කමතේ මධ්‍යයේ සිට පිටතට විහිදෙන පරිදි වෘත්ත හතක් නිර්මාණය කෙරෙන අතර ඒවා කේන්ද්‍රයේ සිට දිශා හතරකට හෝ අටකට බෙදීම ද සිදු කෙරෙයි. දිශා දැක්වෙන රේඛාවන්ගේ කෙළවර ත්‍රිශූල ලකුණේ හැඩය නැතහොත් නාග 'ප'යන්න ඇඳ දැක්වීම සිරිතකි. කවයේ මධ්‍යය අරක්පොළ නමින් ව්‍යවහාරිත ය. අරක්පොළ මැද අරක්ගල තබා ඒ වටා තොලබෝ වළල්ල ද, වළල්ල මැද අරක් බෙල්ලා නමින් හැඳින්වෙන කටු බෙල්ලෙක් හා ඊට අමතරව කොහොඹා කොටය, යකඩ කැබැල්ලක්, පුවක් ගෙඩියක්, දූවයෙන් කළ සිරිපතල් සංකේතයක් ආදී වස්තු ද තැන්පත් කෙරේ. තොලබෝ වළල්ල සකස් කරගන්නා ලද්දේ බෝ කොළ, කරල් හැබ කොළ, හීරැස්ස කොළ, හීරැස්ස දළ ආදිය තොලබෝ කොළයක ඔතා කිරිමදුවැල්වලින් වෙලීමෙනි. ඉහත සඳහන් කව හත අඳිනු ලබන්නේ තොලබෝ වළල්ලට පිටතිනි. මිමුරේ ප්‍රදේශයේ දී කමත් යන්ත්‍රය මැද එනම් අරක්පොළෙහි වලක් කපා ඒවා එහි තැන්පත් කිරීමේ සිරිතක් පවතී (රාජපක්ෂ 2007: 165). අනතුරුව අට දිශාවන්හි කෘෂිකටයුතු සඳහා උපකාර කර ගන්නා ලද උදූල්ල, බැතපෝරුව, කුල්ල, උකුණු ගහ, නගුල, දැකැත්ත, කෙවිට, බෝලත්ත ආදී වස්තූන් ඇඳ දැක්වීම සිදු කෙරේ. ගංගොඩ මැදිවක ප්‍රදේශයේ භාවිත කෙරෙන කමත් යන්ත්‍රය රත්නපුර, කැගල්ල වැනි ප්‍රදේශවල භාවිත වූ කමත් යන්ත්‍රවලට අඩු වැඩි වශයෙන් සමාන වූවකි. කමත මැද අරක් වලක් හැරීමක් මේ ප්‍රදේශයේ දක්නා නොලැබෙතත් අනෙකුත් ප්‍රදේශවල එවැනි වලක් භාරා ඒ තුළ තැන්පත් කිරීම සිදු කිරීම සිරිත වෙයි. රත්නපුර දිස්ත්‍රික්කයේ නවදුන් හා කුරුවිටි කෝරළේ ආශ්‍රිතව වාර්තා කර ඇති අන්දමට අරක් වළ මැද ගොන් කණුවක් සිටුවා ඒ අග පුවක් මලක් ගැට ගසනු ලැබේ. කමත් වාරිත සඳහා දවට, දෙහි, නුග, බුලත්, දොඩම්, ඉළක්, ගොයම් ආදී පිළිල ද, අරක් බෙල්ලා, රබ්බඩ ගෙඩි, කඳුරු කොළ, වරකා ගැටය, මීගෝර, නයි ගෝර, එළ ගෝර, අස් ගෝර, ඇත් ගෝර, ගොන් ගෝර, මුව ගෝර ආදිය ද, රිදී, රත්‍රං, තඹ, පිත්තල, ලෝකඩ හා වානේ යන ලෝහ වර්ග ද, යකඩ දැකැත්ත, රත්ත ජාති, මුතු ඇටයක් හා පබළු ද යන මේවා සපයා ගත යුතු වෙයි (Coomaraswamy 1906:417-419). රයිගම් කෝරළයේ භාවිත කමත් යන්ත්‍රයෙහි අඳිනු ලබන්නේ ලාහ, කුල්ල, පෝරුව හා දැනිගොයියා යන මේ උපකරණ සතර පමණි. එහෙත් සියනෑ කෝරළයේ කමත් යන්ත්‍රය අංග දොළොසකින්

සමන්විත වෙයි. දිවිකඳුරු කොටස, කොහොඹ ලෑල්ල, කොරස ගැටේ, කටු හක්ගෙඩිය, දැකැත්ත, ගල, පෝරුගොයියා, දැතිගොයියා, බෝලක්ක, බුදුන්ගේ ශ්‍රී පතුළ, යලගොයියා හා අඬුව යන මේවා ය (Bell 1886). අයිවර්ස් විසින් වාර්තා කරනු ලැබ ඇති පරිදි කමත් යන්ත්‍රය සඳහා සිරිපතුල, වන්දු මණ්ඩලේ, සූරිය මණ්ඩලේ, හග්ගෙඩිය, බැතපාහින කුල්ල, බැත මනින ලාහ, කොලවැඩ කරන උකුනු දත්ත, බැත එකතු කරන ගොයිපෝරුව, බැතවල කටුව අහක් කරන කටුමාන අත්ත හා බැත අතුගාන බෝලක්ක යන මේවායේ රූප අඳිනු ලැබේ (Ievers 1880:46-52).

අලුවම් වැඩීම සඳහා භාවිත කරන අලු පිරිත් කොට ආරක්ෂාවක් බවට පත් කර ගැනීම ගැමියන්ගේ සිරිත වී තිබිණි. ඒ සඳහා යොදා ගනුනේ ද සබ්බ පාපසස අකරණං යන ගාථාවයි. එය හත්වරක්, දාහතරවරක් හෝ විසි එක් වරක් මතුරන ලදී. පල්ලෙවෙල ප්‍රදේශයේදී අසන්නට ලැබුණු පරිදි අලුවම් වැඩීමේ දී යොදා ගන්නා කමත් යන්ත්‍ර කිහිපයක් පැවතිණි. වංකගිරිය එක් ආකෘතියකි. වංකගිරිය යනුවෙන් අදහස් කරන ලද්දේ එකකට එකක් පිටතට විහිද යන ආකාරයෙන් නිර්මාණය කෙරෙන වෘත්ත හත බවට සැකයක් නැත. එහෙත් සාමාන්‍යයෙන් වංකගිරිය අඳිනු ලබන්නේ එකිනෙකින් විසුකින වෘත්ත ලෙස නොවේ. මැදිවියෙහි පසුවන ගොවීන් මේ කව හැඳින්වූයේ ධර්මවක්‍රය හා ඉර හඳ ආදී වශයෙනි. පරම්පරා දෙකක් අතර සිය සංස්කෘතික උරුමය සම්බන්ධයෙන් සිදුව ඇති දුරස්ථිම මේ අර්ථකථනයන්හි විෂමතාව මගින් පෙන්නුම් කෙරෙයි. ජලනන්දන, සිවලි ආදී පිරිත් වලින් හෝ සබ්බ පාපසස අකරණං යන ගාථාවේ මුල් අකුරු කිහිපයක් යන්ත්‍රයක් පරිදි යොදා ගත් අවස්ථා ද තිබිණි. බොහෝ විට මේ අකුරු සහිත යන්ත්‍රය කොළයක ලියා අරක්පොළෙහි තැන්පත් කරන කොහොඹ පෝරුවේ සවි කෙරිණි. නැතහොත් එක් කවයක් වටා මේ අකුරු කිහිපයක් අලුවලින් ඇඳ දක්වන ලදී. කමත් යන්ත්‍රය ඇඳ අවසන් වීමෙන් පසුව කපන ලද ගොයම් තැන්පත් කිරීම සිදු වෙයි. මුල් කාලයේ දී කමතට ඇතුල්වීමට කාන්තාවන්ට අවසරයක් නොවී ය. ඔවුන් ගොයම් මිටි හිසින් ගෙනවුත් කමත් දොරකඩ අසල සිටි අතර පිරිමින් ඒවා භාරගෙන කමත තුළ තැන්පත් කිරීම සිදු කළහ.

ගොයම් පැහීම මුළුමනින්ම ගවයන් මගින් සිදු කෙරුණකි. අස්වැන්නේ ප්‍රමාණය අනුව කමතේ ප්‍රමාණය තීරණය වෙයි. කමතේ විශාලත්වය අනුව ගවයන්ගේ සංඛ්‍යාව තීරණය වෙයි. කමත් දොරින් ඇතුල් කෙරෙන ගවයන් දක්ෂිණාවෘත්තව කොළ පැහීමේ යෙදවිණි. ප්‍රමාණවත් තරම් වේලාවක් පැහැණ විට ඒවා නැවත නැවත ඇතිරීම සිදු කෙරෙයි. සිවුවතාවක් පමණ ඇතිරීමෙන් අනතුරුව කොළය කැඩීම හෙවත් මැඩුවත් ඉවත් කිරීම සිදු කරන ලදී. වී ඇට ගැලවී වෙන් වූ පිදුරු මැඩුවත් නම් වේ. මේවා කමත් වෙල්ලට එපිටින් ගොඩ ගසනු ලැබී ය. අනතුරුව බෝල් තැබීම හෙවත් අතුගැම මගින් පිරිසුදු කළ යුතු ය. මේ සඳහා බෝලතු උපකාර කර ගැනුණි. කමතෙහි පිරි තිබෙන බැතට යටවී ඇති මැඩුවත් ඇතොත් උකුණුගහ භාවිතයෙන් ඒවා ද ඉවත් කෙරෙයි. හත්වරක් පමණ බෝල් තැබීමෙන් අනතුරුව වී ඇට හොඳින් වෙන් වී ඇත් දැයි පරීක්ෂා කරන අතර සම්ප්‍රදායික ගොවීන් කොළය පැහැණ ගබ්බෙයෙන් ඒ බව දැනගැනීමට තරම් හැකියාවකින් යුතු වූහ. මෙසේ කිහිපවරක් බෝල් තැබීමෙන් ද, මැඩුවත් ඉවත් කිරීමෙන් ද, පිරිසුදු කිරීමෙන් ද පසුව කමතෙහි රැස්ව තිබෙන බැත ගොඩ ගසා ගැනීමට අවස්ථාව එළඹුණේ ය.

පාගා ගොඩ ගසාගත් බැත නිවාස කරා රැගෙන යාමට තවලම් ක්‍රමය යොදා ගැනුණි. ඒ සඳහා පළපුරුද්දක් සහිත තවලම් ගොනුන් මේ ප්‍රදේශයේ වූ බැවින් ප්‍රවාහනය එතරම් වෙහෙසකර

නොවී ය. මේ සඳහා යොදා ගැනුණේ ද එළ හරකුන්ගේ පිරිමි සතා පමණකි. තවලම් ගොනුන් නඩත්තු කිරීම කළ හැකි වූයේ ද ශක්තිමත් ගැමි තරුණයන්ට ය. යම් හේතුවක් නිසා බඳින ලද ගෝනි කඩා වැටීමකට ලක් වුවහොත් ඒවා ඔසවා නැවත සකස් කර ගැනීමේ හැකියාවක් එවැන්නවුන් සතුව පැවතිණි. අස්වනු හෝ වෙනත් භාණ්ඩ ප්‍රවාහනය පිණිස අවශ්‍ය ගෝනි ද, ගොනා හැසිරවීමට අවශ්‍ය පටි ආදිය ද විශේෂයෙන් සකස් කර ගැනේ. දෙපසට සමබරව වැටෙන පරිදි එල්ලනු ලබන ගෝනි 'කලවා ගෝනි' නමින් හඳුන්වන ලදී. පිට මත අතුරවන ඇතිරුම් හැඳින්වූයේ 'හැඳ' යනුවෙනි. මීට අමතරව කන්දක් නගින අවස්ථාවේ ගොනා පල්ලමට යාම වළකනු පිණිස 'කර ලණුව' ප්‍රයෝජනවත් වූ අතර පල්ලමක යන විට ඉදිරියට ලිස්සා යාම වැළැක්වීමට යොදා ගැනුණේ 'පස්සා පටිය'යි. දෙපස එල්වන ගෝනි පැත්තකට නොයා සමබරව පවත්වා ගන්නා ලද්දේ 'බඩ ලණුවේ' ආධාරයෙනි. අණට කීකරු වීම තවලම් ගොනුන් සතු විය යුතු සුවිශේෂී ගුණාංගයක් විය. මෙසේ තවලම් මගින් ප්‍රවාහනය කිරීම මඩුගල්ල වැනි ප්‍රදේශවල ද දක්නට ලැබිණි. නිවාස වෙත ප්‍රවාහනය කෙරෙන බැත වේලීමට නියමිත වෙයි.

වගා කටයුතු පිණිස ශ්‍රම දායකත්වය බෙදී යාමේ සංකීර්ණ රටාවක් හඳුනා ගැනීම අපහසු ය. පැවැති ක්‍රමවේදය වූයේ සාමූහිකව සිය දායකත්වය ලබා දීමයි. අත්තම් ක්‍රමය මගින් වැඩි වියදමකින් තොරව සිය කටයුතු ඉටු කර ගැනීමේ අවස්ථාව පැවතිණි. හේන් මෙන්ම කුඹුරු වගාව සඳහා ද වයස් හේදයකින් තොරව කටයුතු කළ අතර කමත් වාරිත සම්බන්ධයෙන් කාන්තාවන් යම් සීමා කිරීමකට ලක් කොට තිබිණි. ඒ අනුව කමත තුළට ප්‍රවේශවීම කාන්තාවන්ට අකැප වූ අතර ගොයම් මිටි කමත් දොරකඩ අසළට පමණක් ගෙන ඒම පමණක් ඔවුන්ගෙන් සිදු විය. එහෙත් ක්‍රමයෙන් මෙම සුලුපරිමාණ තහංචි පවා වෙනස් වී ඇති ආකාරය විසිවන සියවසේ දෙවැනි භාගය සම්බන්ධ අත්දැකීම්වලින් කියැවෙයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කාන්තාවන් හේන් කෙටීම, කුඹුරු කෙටීම ආදී ගොවිතැනෙහි පිරිමින් නිරතවන සෑම කාර්යයකම පාහේ නිරතවීමට හුරු වූහ. වර්තමානය වන විට කමත් කටයුතුවලට පවා කාන්තාවන් මැදිහත් වන අවස්ථා දක්නා ලැබේ.

අද ක්‍රමය සාමාන්‍යයෙන් දැකිය හැකි පරිදිම කරුණු දෙකක් පදනම් කර ගනිමින් ක්‍රියාත්මක විය. එකක් නම් ඉඩම් හිමි එහෙත් වගා කටයුතුවල යෙදීමට නොහැකි පිරිස් විසින් සිය වගාවේ අඳයට පවරා දීමයි. ඉඩම් අහිමි සුලුතර කොටසක් ද ප්‍රදේශයේ වූ බැවින් ඉඩම් හිමියන් වෙත ගොස් වගා කිරීම පිණිස ඉඩම් කැබැල්ලක් ඉල්ලා සිටීමෙන් අද ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වීම දෙවැනි ක්‍රමවේදයයි. වර්තමානයේ පිංකුඹුරු හෙවත් විහාර කුඹුරු අඳයට දී ඇති නමුත් ඒවා මුල් කාලයේ සිට මෑතක් වනතුරු රාජකාරි ක්‍රමයට ලබා දුන් ඒවා ය. අතීතයේ දී අඳකරුවාට බිත්තර වී හෝ වෙනත් වියදමක් ලබා දීමේ සම්ප්‍රදායක් නොතිබිණි. එහෙත් පසුකාලීන පරිවර්තනවලට අනුව අද ක්‍රමයේ දී අස්වැන්නෙන් 50%ක් බැගින් ඉඩම් හිමියා හා අඳකරුවා අතර බෙදී යයි. බොහෝ විට පොහොර වියදම ද දෙදෙනා විසින් බෙදා ගනු ලැබේ. අයිතිකරු විසින් සැපයෙනුයේ බිත්තර වී පමණකි. එහෙත් අතීතයේ දී රසායනික පොහොර භාවිතයක් නොතිබූ බැවින් කුඹුරු සරු කර ගැනීමේ වගකීම අඳකරුවාට පැවරෙන්නට ඇත. මෙය සාමාන්‍ය තත්ත්වය නමුත් සෑම විටම එලෙසම ක්‍රියාත්මක වී යෑ යි කීම අපහසු ය. නිදසුන් ලෙස පල්ලෙවෙල විහාරයට අයත් කුඹුරු අඳයට දීමේ දී පොහොර වියදම ද, සෑමට වැයවන මුදල ද සපයන බව දැන ගැනීමට ලැබිණි. එය තීරණය වන්නේ අඳකරුවාගේ ජීවන මට්ටම අනුව ය. මෙම විහාරයටම අයත් තවත් පිං කුඹුරක් එක්කස්සේ කුඹුරු

යායට අන්තර්ගතව පවතී. එහි ප්‍රමාණය බුසල් තුනක් පමණ වෙයි. මහ කන්නයේ අස්වැන්නෙන් 50%ක් විහාරයට ලබා දෙන අතර යල කන්නයේ දී එළවළු වගා කරනු ලැබේ. එළවළු අස්වැන්නෙන් කොටසක් විහාරයට ලබා ගැනීමක් සිදු නොකෙරෙයි.

කුඹුරුවල අනන්‍යතාව හඳුනා ගැනීම පිණිස ඒවා විවිධ නම්වලින් හැඳින්වීමේ සිරිත මෙම ප්‍රදේශයේ ක්‍රියාත්මක වේ. එම නම්වලට ද වසර සියගණනක් පුරා දිවෙන අඛණ්ඩතාවක් පවතින බව කීම අතිශයෝක්තියක් නොවෙයි. නිදසුනක් ලෙස, පල්ලෙවෙල විහාරයට අයත් පිංකුඹුරු පිහිටා ඇති කුඹුරු යාය ඇතුළත් ප්‍රදේශය වර්තමානයේ හැඳින්වෙන්නේ 'එක්කස්ස' යනුවෙනි. මෙම නාමය ක්‍රි. ව. 1731 වර්ෂයට අයත් සන්නසක ද සඳහන්ව ඇත. ඒ අනුව එක්කස්සේ කුඹුරෙන් ලාස් 15ක් නයිදප්පු නම් අයෙකු විසින් පල්ලෙවෙල විහාරයට පූජා කරන ලදී. එක්කස්ස යන්නෙහි අදහස 'තණබිම' යනුයි (Codrington 1996:15). මේ කුඹුරු නාම දෙස බැලීමේ දී පැහැදිලි වන කරුණක් නම් ස්ථානීය පිහිටීම, ප්‍රමාණය, සමීප විශේෂ ගසක් හෝ වෙනත් ඉදිකිරීමක්, භූගෝලීය ලක්ෂණ, හිමිකාරීත්වය ආදිය පදනම් කර ගනිමින් එම නාමකරණ සිදු කර ඇති බවයි. මැදිවක ගංගොඩ ආශ්‍රිත කුඹුරු කිහිපයක නම් පහත පරිදි ය. 'මහකුඹුර' යන නාමය එම කුඹුරේ ප්‍රමාණය සලකා බලා යොදන ලද්දකි. සාමාන්‍යයෙන් 'කුඹුර' යනුවෙන් හැඳින්වෙන වගා බිම් ඒකකයක් සඳහා අවම වශයෙන් අක්කර කාලක් අයත් වෙයි. සාමාන්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා විශාල ප්‍රමාණයේ කුඹුරක් මහකුඹුරක් වන්නේ අනෙක් කුඹුරුවල ප්‍රමාණය ඉක්මවා යන බැවිනි. නිශ්චිත ස්ථානයක් පදනම් කර ගනිමින් ද නාමකරණ සිදු වී තිබේ. 'පට්ටියගාව කුඹුර' එවැන්නකට නිදසුනකි. කුඹුර සමීපයේ හෝ සීමාවේ යම් විශේෂ ගසක් දක්නා ලැබෙන අවස්ථාවක එම ගසෙහි නමින් කුඹුර හැඳින්වීමේ සම්ප්‍රදායයක් ද පවතී. 'කහටගහ කුඹුර', 'තාරංගහ කුඹුර', 'බුලුගහයට කුඹුර', 'උණපඳුර ළග කුඹුර', 'සියඹලා ගහයට කුඹුර', 'මල්ගහයට කුඹුර' ආදී කුඹුරු නාම ඇති වූයේ ඒ අනුව ය. එකී ගස්වල පැවැත්ම දිගුකාලීන නම් අදාළ කුඹුරු නාමය ද හොඳින් මුල්බැස ගනු ඇත. 'බෝගහයට කුඹුර'ට නම ලැබුණේ ඒ සමීපයේ පිහිටි බෝගස හේතුවෙනි. බෝගස් කැපීම පාපයක් ලෙස සලකන බැවින් එහි ජීව කාලය දක්වා මේ නාමය ඒ හා බද්ධව පවතිනු ඇත. ස්ථානීය පිහිටීම සලකා බලා සිදු කළ නාමකරණ ද පවතී. 'එගොඩ කුඹුර' යනුවෙන් අදහස් කෙරෙනුයේ එවැන්නකි. යම් ජල මාර්ගයකින් එපිට පිහිටන කුඹුරක් එලෙස හැඳින්වීමට යෝග්‍ය ය. ඉන් වක්‍රව වටහා ගත යුත්තේ 'මෙගොඩ කුඹුරු' ද පවතින බව ය. ඒ අනුව එවැනි නම් ඇති වීමේ තීරකයා වන්නේ දෙගොඩ බෙදා දක්වන ස්වභාවික මායිමයි. 'දේවහරියෙන් පල්ල' එවැනි තවත් නාමයකි. දේවහරිය ප්‍රකට ස්ථාන නාමයක් වන විට එයින් පහළ කොටසේ පිහිටා ඇති කුඹුරු පිළිබඳ ගැමියෝ දනිති. ඇළ මාර්ගයක් හේතුවෙන් ද භූමිය ඉහළ හා පහළ යනුවෙන් බෙදීමකට ලක් වෙයි. වගාව පිණිස සකස් කර ගත හැකි භූමියක් නම් ඉහළ හා පහළ කොටස්වල කුඹුරු නිර්මාණය කෙරෙනු ඇත. 'ඇලෙන් පල්ල', 'ඇලෙන් උඩ' ලෙස නම් කර ඇත්තේ එවැනි කුඹුරු ය. මෙහිදී 'ඇළ' නිශ්චිත බෙදීම් නිර්නායකය වන අතර, 'පල්ල' හා 'උඩ' යන වචන මගින් ඇළට සාපේක්ෂව භූමියේ පිහිටීම නියෝජනය කර තිබේ (Codrington 1996:18). විශාල කුඹුරු යායවල් එකම නමකින් හැඳින් වූ අවස්ථා ද වෙයි. 'මුත්තෙට්ටුව' එවැන්නකි. විශාල ප්‍රදේශයක ව්‍යාප්ත වූ කුඹුරු යායක් ඉන් ඇඟවෙයි. මහනුවර රාජධානි සමයේ දී මුත්තෙට්ටුව යනුවෙන් හඳුන්වන ලද්දේ සේවා හෝ බදු ගෙවීමට බැඳී සිටි ගැමියන් විසින් අස්වද්දන ලද රජුගේ හෝ වෙනත් ප්‍රභූවරයෙකුට හෝ තාවකාලික ප්‍රදානලාභියෙකුට හෝ ගම් ප්‍රධානියෙකුට අයත් කුඹුරු යායකි. එය නින්ද මුත්තෙට්ටුව හා අඳ මුත්තෙට්ටුව යනුවෙන්

දෙයාකාර විය. නින්ද මුත්තෙට්ටුව ඉඩම් හිමියාගේ වරප්‍රසාදයක් ලෙස අනෙකුත් ගැමියන් විසින් මුළුමනින් ම නොමිලේ අස්වද්දා දෙන ලද්දකි. අද මුත්තෙට්ටුව අස්වද්දන්නාට අස්වැන්නෙන් අඩක් ලැබෙන පරිදි ක්‍රියාත්මක වූ වගා ක්‍රමයකි (Codrington 1996:38).

වර්තමාන අර්බුදය

වී වගාව සම්බන්ධයෙන් මෑත කාලයේ සිදුව ඇති සැලකිය යුතු විපර්යාසය කක්කුට්ටා හඳුන්වාදීමයි. පටු ලියදි සෑමට හැකි පරිදි නිර්මාණය කරන ලද කුඩා ප්‍රමාණයේ යන්ත්‍රයක් කක්කුට්ටා යන නමින් හඳුන්වනු ලැබේ. මෙම යන්ත්‍රය හඳුන්වා දී තවමත් ගතව ඇත්තේ වසර හයක පමණ කාලයක් වුව ද මේ ගැමි ජීවිතයේ හා පරිසරයේ වෙනස්කම් ගණනාවක්ම සිදු කිරීමට ඊට හැකියාව ලැබී ඇත(ඡායාරූපය 7). මෙතෙක් කලක් සීසෑම සඳහා අනුගමනය කළ සම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේදය වන ගොනුන් බැඳි නගුල භාවිතය මුළුමනින්ම පාහේ අතුරුදන්ව යාමත්, ගව පාලනය ආශ්‍රිත ජීවන සම්ප්‍රදාය තුරන් වී යාමත් ඒ අතුරින් ප්‍රමුඛ වෙයි. මුල් වරට කක්කුට්ටෙක් මෙම ප්‍රදේශයට ගෙන එන ලද්දේ 2010 වර්ෂයේ දී පමණ ය. නගුල හා කක්කුට්ටාගේ ක්‍රියාකාරීත්වය අතර යම් සමාන අසමානකම් දක්නා ලැබේ. දිනකට සෑමට හැකි බිම් ප්‍රමාණය සලකන විට විශේෂ වෙනසක් පෙන්වා දීම අපහසු ය. හරක් බානක් බැඳි නගුලකින් දිනකට බුසල් දෙකක් හෝ දෙකහමාරක් සෑම මෙතෙක් ලබා ඇති අත්දැකීමයි. කක්කුට්ටෙකුගෙන් සෑමට හැකි බිම් ප්‍රමාණය ද බුසල් දෙකකි.

තව යන්ත්‍රයෙන් මතුපිට පස් කැට කුඩු කර දැමීම නිසා වතුර රඳා පැවැත්මක් සිදු නොවේ. ජලය මතුපිටින් ගසා ගෙන යාමත්, වැලි පැදීම හා පස තදවීමත් යන අහිතකර තත්ත්වයන් නිර්මාණය වීමට මේ ක්‍රියාකාරීත්වය හේතු වේ. මේ නිසා කක්කුට්ටා එළවළු වගාව සඳහා පමණක් ආදේශ කිරීමට ඔවුන් කල්පනා කරන බවක් පෙනේ. හඳුන්වා දුන් මුල් අවස්ථාවේදී පසෙහි මෙවැනි වෙසක් ඇති වන බව මේ ගැමියෝ දැන නොසිටියහ.

ඡායාරූපය 7 : කක්කුට්ටා නම් යන්ත්‍රයෙන් සී සෑම - ගංගොඩ

කක්කුට්ටාගේ හඳුන්වාදීම සමාජයේ අන්තර් සබඳතාවට සිදු කළ බලපෑම කෙරෙහි ද අවධානය යොමු කළ යුතු ය. මෙය එක් අතෙකින් වගා ශ්‍රමය පිළිබඳ කරුණක් පමණක් නොවෙයි. කෘෂි සමාජයක පැවැත්ම බෙහෙවින් තීරණය වනුයේ ඔවුන් අතර පවත්නා අන්තර් සහයෝගය හා බැඳුණු සබඳතා මත ය. මේ සහයෝගිතාව නිරූපණය වූයේ 'අත්තම් ක්‍රමය' මුල් කර ගනිමිනි. වර්තමානයේ ද අත්තම් ක්‍රමය යම් දුරකට ක්‍රියාත්මක වන නමුත් අඩු ශ්‍රමයක් අවශ්‍ය වන යන්ත්‍ර සූත්‍ර මගින් සාමූහික ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වන ජන ඒකරාශීත්ව අඩපණ කරනු ලැබේ.

දෙවැනි අභිතකර ප්‍රතිඵලය නම් හෝග වගාව සඳහා විවිධ ලෙඩ රෝග ඇතිවීමත් ඒවායින් ගැලවීම පිණිස කෘෂි රසායන කෙරෙහි වැඩි විශ්වාසයක් තබමින් කටයුතු කිරීමට සිදු වීමත් ය. විශේෂයෙන් ජෛව පළිබෝධවල වැඩිවීමක් පෙන්නුම් කරන ලද්දේ ඉකුත් වසර දහයක පමණ කාලයක් තුළ දී බව වැඩිහිටි ගැමියන් විසින් නිරීක්ෂණය කරනු ලැබ තිබේ. විවිධත්වයෙන් යුතු හෝග වගා කිරීම පිණිස ජලය ලබා ගැනීමේ අපහසුව වැනි කරුණු බලපා නැත. ගංගොඩ, මැදිවක, පල්ලෙවෙල වැනි ප්‍රදේශ වගා කිරීමට නොහැකි තරමේ ජල හිඟයකට මුහුණ නොදෙයි.

සාම්ප්‍රදායික වී වර්ග වෙනුවට ජානමය වශයෙන් වැඩි දියුණු කළ නැතහොත් දෙමුහුන් වී වර්ග වගා කිරීමට අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ගොවියෝ පෙළඹී සිටිති. බහුතරයක් දෙනා දැන සිටින සාම්ප්‍රදායික වී වර්ගය ලෙස ප්‍රකාශ කළේ BG 11 නමින් හැඳින්වෙන වී වර්ගයයි. එහෙත් වයස්ගත ගොවීන් තම කුඩා කාලයේ දී හා යටත් පිරිසෙයින් වසර පනහකට පමණ පෙර වචන ලද පැරණි වී වර්ග පිළිබඳ දැන සිටියහ. සම්ප්‍රදායික වී වර්ග වලින් ලැබෙන අස්වනු ප්‍රමාණය දෙමුහුන් වීවලින් ලැබෙන අස්වැන්නට වඩා අඩු අගයක් ගැනීම මෙම විකැන්වීමට බලපා ඇති ප්‍රධාන හේතුවකි. එහෙත් මේ දෙවර්ගයේ ගුණාත්මක වෙනස සම්බන්ධයෙන් පැරණි වීවල අගය පිළිබඳ ගොවියන් අතර ගෞරවයක් පවතී. වසර විස්සක පමණ කාලයක සිට යකඩමරං නමින් හඳුන්වන වී වර්ගයක් වගා කෙරෙයි. එහි විශේෂ ලක්ෂණයක් නම් සාපේක්ෂව වැඩි අස්වනු ප්‍රමාණයක් බලා ගැනීමට ඇති හැකියාව ය. එහි අස්වනු කාලය මාස 4, 1/2කි. සරු කුඹුරක් නම් බුසලකින් බුසල් හිහක අස්වැන්නක් අපේක්ෂා කිරීමට ඉඩ තිබේ. වගා ශ්‍රමය හිඟවීම හේතුවෙන් කුඹුරු පුරන් වීම මැදිවක, ගංගොඩ, ගොඩකුඹුර හා පල්ලෙවෙල යන ගම්මාන සියල්ලම පාහේ මුහුණ දී ඇති ගැටලුවකි. මේ සඳහා ආර්ථික හා සමාජීය ගැටලු අඩු වැඩි වශයෙන් බලපා තිබේ. වර්තමාන පරම්පරාවගේ ආකල්ප පැරණි පරම්පරාවන්ට වඩා බෙහෙවින් වෙනස් ස්වරූපයක් ගැනීම ඉන් එකකි. ගොවිතැන ලාභ ලැබිය නොහැකි අඩු මට්ටමේ රැකියාවක් ලෙස සිතීම මගින් ඊට යම් උත්තේජනයක් ලබා දී ඇත. යුද හමුදා, පොලිස් හා ආරක්ෂක, ගුරු, ඇඟළුම් වැනි විවිධ වෘත්තීන් මෙම ප්‍රදේශයේ තරුණ ශ්‍රමය ආකර්ෂණීය කර ගැනීමට සමත්ව ඇත. සෑම පවුලකම පාහේ ආරක්ෂක අංශයට සම්බන්ධ සාමාජිකයෙකු පිළිබඳ අසන්නට ලැබෙයි. දැනට ගොවිතැනෙහි නියැලෙන වයස 25-30 අතර පසුවන ප්‍රමාණය ගංගොඩ ගම සම්බන්ධයෙන් අටදෙනෙකුට පමණ සීමා වීම මේ තත්ත්වය පැහැදිලි කරන එක් නිදසුනකි.

එළවළු වගාව හා නූතන ආර්ථික සමාජ ප්‍රවණතා මේ ගම්මානවලට පැමිණීමට පෙර කුඹුරු වගාව සඳහා පැවැතියේ ඉහළ ඉල්ලුමකි. ඉඩම් අහිමි පුද්ගලයන් තැගිහෝග ද රැගෙන ඉඩම් හිමි පුද්ගලයන් හමුවීමට ගොස් මේ කන්නයේ දී තමන්ට අදාළ වගා කිරීම පිණිස ඉඩම් කැබැල්ලක් ඉල්ලා සිටියහ. සෑම කුඹුරක්ම පාහේ අස්වද්දන ලද බැවින් ඔවුන්ගේ ඉල්ලීම් ඉටු කිරීම ඉතා අපහසු

විය. එහෙත් වර්තමානයේ ඉඩම් හිමියන්ට අඳුකරුවන් සොයා ගොස් සිය කුඹුර අඳයට අස්වද්දන්නැ යි ඉල්ලා සිටීමට සිදු වී තිබීම මෙම ප්‍රදේශයේ සාමාන්‍ය ජීවන ක්‍රමවේදයේ ප්‍රතිවිරුද්ධ පැවැත්මක් නිරූපණය කරවයි. වසර විස්සකට පමණ පෙර මෙම ප්‍රදේශයේ කිසිදු කුඹුරක් පුරන්වීමක් පිළිබඳ අසන්නට නොලැබුණි. එහෙත් 2015 මහ කන්නයේදී පමණක් මැදිවක කුඹුරුවලින් බුසල් 10ක් අත්හැර දමන ලදී. වගා කිරීමට මිනිසුන් නොමැතිවීම ඊට හේතුවයි. ඇතැම් කුඹුරු මුළුමනින්ම පාහේ එළවළු වගාව සඳහා යොදාගෙන තිබීම මෙහි තවත් පැතිකඩකි.

කමත් වාරිකු අභාවයට යාම ඉකුත් දශක තුනක පමණ කාලයේ දී ඇතිව තිබෙන අයහපත් පරිවර්තනයකි. කමත් යන්ත්‍රයක අන්තර්ගතය නිවැරදිව විස්තර කිරීමට හැකි තරුණයකු මේ ප්‍රදේශයේ හමු නොවී ය. ගොයම් පැහීම පිණිස ට්‍රැක්ටරය ආදේශ කර ගැනීමත් සමග එතෙක් හෝරා ගණනාවක් තුළ කය වෙහෙසීමෙන් කළ යුතු වූ ක්‍රියාවලිය අපහසු වූවක් ලෙස පෙනී ගොස් තිබේ.

අතීතයේ මෙන් දෙවියන් උදෙසා අඩුක්කු පිදීමක් දැන් සිදු කෙරෙනුයේ නැත. තාක්ෂණය විසින් දෙවියන්ගේ කාර්යභාරය තමන් වෙත ආදේශ කර ගැනීමත් සමග ගැමියන්ගේ විශ්වාස පද්ධතිය පුරන්වීමට පටන්ගෙන තිබේ. වැඩිහිටි හා වයස්ගත ගැමියන් කිහිප දෙනෙකු පමණක් ඒවායේ වටිනාකම සිහිපත් කරමින් පසුතැවිලි වෙමින් සිටිති. අඩුක්කු පිදීමෙන් තමන්ගේ වගාවට ලැබෙන සෙත පිළිබඳ විශ්වාසය තවමත් ඒ සුළුතරයෙන් ඉවත්ව ගොස් නැත. 2015 වර්ෂයේ යල කන්නයේ දී වර්ෂා රහිත දැඩි වියළි කාලගුණයකට මුහුණ දීමට මේ ගම්වැසියන්ට සිදු විය. ගොවි සංවිධානයේ සභාපතිවරයා අඩුක්කු පූජාවක් සිදු කිරීමට සිය සාමාජිකයන් පොළඹවා නිවෙස්වලින් සම්මාදම් කොට අගෝස්තු මස නව වන දින අඩුක්කු පූජාව පැවැත්වූයේ පිට ප්‍රදේශවලින් ගෙන්වාගත් කපු මහතුන්ගේ සහායෙනි. සම්ප්‍රදායික වගා කටයුතු වෙනස්වීමේ බලපෑම හුදෙක් ඒ ආශ්‍රිත හෝගවලට හෝ පරිසරයට පමණක් බලපාන්නක් නොවේ. ගැමි ජීවිතය ආශ්‍රිත සිරිත් විරිත්, විශ්වාස, මෙන් ම වාග්මාලාව ද නිර්මාණය වී ඇත්තේ කෘෂිකර්මාන්තය සමග බද්ධව බැවින් නව පරිවර්තන සමග ඒවායේ පිරිහීම ද අපේක්ෂා කළ යුතු ය. වගාකටයුතුවලට අදාළ විශේෂ වචන පිළිබඳ දැනුම වර්තමාන පරපුරෙන් ගිලිහී ගොසිනි. කලුන්තැන්න ගොවිජන සේවා මධ්‍යස්ථානයේ ප්‍රදර්ශන පුවරුවක එවැනි වචන සමූහයක් ප්‍රදර්ශනය කර තිබීම මගින් වුව ද මේ පිරිහීමේ ස්වභාවය වටහා ගත හැකි ය.

කාලයක් පුරා යම් පවුලක් සතුව පැවැති කුඹුරක් එම පවුලේ දරුවන් අතර බෙදී යාම නිසා කුඹුරේ මුල් ප්‍රමාණ වෙනස්ව කුඩා කැබැලිවලට බිඳී ගොස් තිබේ. නිදසුනක් ලෙස ගංගොඩ ප්‍රදේශයේ වගළ නම් කුඹුර මුලින් එක් කුඹුරක් ලෙස තනි පුද්ගල හිමිකම යටතේ පැවැති නමුත් මේ වන විට එය තිදෙනෙකු අතරේ බෙදී ගොස් තිබේ. එනම්, වගළ අද කොටස් තුනකින් යුක්ත ය. මේ ආකාරයට ම ගෙදර කුඹුර ද කොටස් තුනකට බෙදී තිබේ. ගම අතහැර යාම, වගා කටයුතුවල තවදුරටත් නිරත වීමේ අකමැත්ත හෝ නොහැකියාව වැනි හේතු නිසා කුඹුරු විකුණා දමූ අවස්ථා ද පවතී. මෙහි පුතිඵලය වී ඇත්තේ කුඹුරුවල පාරම්පරික අයිතිය වෙනත් පිරිස් කරා විතැන් වීම ය. එසේ නමුත් ඒවායේ පැරණි නාමවල වෙනසක් සිදු කිරීමට මේ ගැමියන්ට මෙතෙක් අවශ්‍යව නැත. නිදසුනක් ලෙස බෙරකාර කුඹුර දැක්විය හැකි ය. එය විහාරයේ බෙර වාදනය කළ පවුලට අයත්

වුවකි. අද වන විට එය කොටස් දෙකකින් යුතු වන අතර එහි හිමිකරුවන් බෙර වාදන පවුලේ සාමාජිකයන් නොවේ. නමුත් කුඹුර තවදුරටත් බෙරකාර කුඹුර ලෙස භාවිත වෙමින් පවතී.

කෘෂි රසායන ජනප්‍රිය වීම ජෛවීය සමතුලිතතාව බිඳ වැටීමට බලපාන ප්‍රමුඛ හේතුවකි. ගොයම් හා එළවළු වගාවට අහිතකර ලෙස බලපාන කෘමි උවදුරු හා වෙනත් රෝග මර්දනයට සාම්ප්‍රදායිකව අනුගමනය කළ ක්‍රමවේද මුලුමනින්ම පාහේ අභාවයට ලක්ව පවතී. මුල් අවස්ථාවේ කෘමි උවදුරකට ආදේශ කරන කෘමි රසායන පසු කාලීනව සාර්ථක ප්‍රතිඵල ලබා නොදීම හේතුවෙන් ආදේශක හඳුන්වා දීමත්, ගොවියන් එවැනි ආදේශක භාවිතයට යොමු වීමත් සාමාන්‍ය තත්ත්වයක් බවට පත්ව තිබේ. තවත් සකසන අවස්ථාවේදී පොහොර එක් කිරීම නිසා ද ඇතැම් කෘමි උවදුරු වර්ධනය වෙතැ යි ගැමියෝ විශ්වාස කරති. උදාහරණ ලෙස කොළ කපන පණු රෝගය පෙන්වා දිය හැකි ය. පෝර ඉසීමත් සමග පණු රෝගය පැමිණීම ස්ථිර යැ යි යනු ඔවුන්ගේ අදහසයි.

කෘමිනාශක භාවිතයට වර්තමාන ගොවීන් පෙළඹී ඇති නමුත් ඒවා භාවිතයේ දී අනුගමනය කළ යුතු ප්‍රමිතීන් හෝ ආරක්ෂක ක්‍රමවේද හෝ අනුගමනය කිරීමට ඔවුහු උත්සුක නොවෙති. කෘමිනාශක ජලය සමග මිශ්‍ර කර ගැනීමේ දී හිතේ ප්‍රමාණයට ඒවා එකතු කිරීම නිසා කෘමිනාශක සාන්ද්‍රණය අඩු වීම හෝ වැඩි වීම සිදු වෙයි. භාවිත කර අවසන් වූ කෘමිනාශක බෝතල් ජල කදුරුවලට මුදා හරින අවස්ථා ද දැක ගත හැකි ය. මෙසේ කඳු මුදුන්වල සිට ගලා එන ජලය විෂ සමග එක්ව අපිරිසුදු වීම සිදු වේ. මෙය කෙතෙක් ගැටලුවක් වී ද යත් එවැනි ක්‍රියාවන් වැළැක්වීම පිණිස නඩු පැවරීමට කටයුතු කරමින් පවතී.

සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේද භාවිත කොට කෘමි මර්දනය සිදු කිරීමේ දී සතුන් එම ක්‍රමවලට අනුගත වීමක් සිදු නොවී ය. එබැවින් වරින්වර එකම ශක්තිය උවදුරු දුරු කිරීම පිණිස විකල්ප ක්‍රමවේද නිර්මාණය කර ගැනීමට අවශ්‍යතාවක් පැරණි ගොවීන්ට නොවී ය. කෘමිනාශක සම්බන්ධයෙන් මේ තත්ත්වය වඩාත් සංකීර්ණ වේ. යම් සත්ත්ව වර්ගයක් ඉතා කෙටි කලකින් අදාළ කෘමිනාශක වර්ගයට ඔරොත්තු දෙන පරිදි හැඩ ගැසෙයි. නිදසුනක් ලෙස මැස්සන් මර්දනයට බහුලව භාවිත කෙරුණු ඩයිමෙතොපීටි නම් කෘමිනාශකය පෙන්වා දීමට පුළුවන. භාවිතය ඇරඹී කලකට පසුව මැස්සන් ඊට හුරු වූ බැවින් විකල්ප කෘමිනාශක කෙරෙහි යොමු වීමට සිදු විය. ඩයිමෙතොපීටි භාවිතය මේ වන විට තහනම් කරනු ලැබ තිබේ. එක් කෘමිනාශකයක් අසාර්ථක වන විට වෙනත් සමාගමක් විසින් විකල්ප කෘමිනාශක හඳුන්වා දීම සාමාන්‍ය අත්දැකීමයි.

ඉකුත් දශක දෙකක පමණ කාලයක සිට පස ආරක්ෂා කිරීම කෙරෙහි දක්වන අවධානය අඩු වෙමින් පවතී. විශේෂයෙන් වර්තමාන තරුණ පිරිස පාංශු සංරක්ෂණය කෙරෙහි සැලකිල්ලක් නොදක්වන තරම් ය. සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේද භාවිත කරමින් වගා කටයුතු සිදු කළ කාලයේ දී ගොඩ නංවන ලද පස් සංරක්ෂණ වැටි ගංගොඩ, මැදිවක, පල්ලෙවෙල ආදී සෑම ගමකම දක්නා ලැබේ. හේන් ක්‍රමය වුව ද එක් යායක් කෙරෙහි වසර හතකට පමණ පසු නැවත වගා කටයුතු කරන ලෙස හැඩගස්වාගෙන තිබුණේ පස වර්ධනය වීමට කාලයක් ලබා දිය යුතු බව ඔවුන් දැන සිටි බැවිනි. එහෙත් වර්තමානයේ ඒවා නොසලකා හැරීම නිසා පස සෝදාපාලුවට ලක්වීම වේගවත් වෙමින් පවතී. මෙහි අනිටු එලය වන්නේ පස නිසරුවීම හා අස්වනු බාල වීමයි. අනෙක් අතින් පාංශුජීවී ගහණය අවම වීමට ද, සරු අස්වනු ලබා ගැනීම පිණිස කෘෂි රසායන කෙරෙහි නැඹුරුවීම ද එහි වෙනත් අහිතකර පැති කිහිපයකි. සී. අයි. සී., හාක්‍රොස්, හේලිස් ආදී සමාගම් හයකට අධික

සංඛ්‍යාවක් මේ ප්‍රදේශයේ වගා කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක වේ. එහෙත් පාංශු සංරක්ෂණ කටයුතු පිණිස එම සමාගම්වලින් මැදහත්වීමක් මෙතෙක් සිදුව නැත. පස නිසරු වීම කෙරෙහි බලපා ඇති ප්‍රධාන හේතුවක් වන්නේ පස සරු කිරීම සඳහා සම්ප්‍රදායික වගාව තුළ භාවිත කෙරුණු කාබනික පොහොර භාවිතයෙන් ගොවීන් ඇත් වීමයි. ඒ වෙනුවට රසායනික පොහොර කෙරෙහි වැඩි විශ්වාසයක් තබා තිබේ. කාබනික පොහොර මගින් පස සරු කිරීම පිණිස ඒ පිළිබඳ හැඟීමක් ද, කාලය හා ශ්‍රමය කැප කිරීමේ කැමැත්තක් හා මුදල් පසුපස හඹා යාමේ අතෘප්තිකර ආශාවෙන් මිදීමක් ද තිබිය යුතු ය. එහෙත් වැඩිහිටි කිහිප දෙනෙකු හැරුණු විට වර්තමාන ගොවියන් කෙරෙහි මේ ආකල්ප දැක ගත නොහැකි ය. පස නිසරු වීම හේතුවෙන් ගෙන ඇතැම් ගොවීන් ඩොලමයිට් පසට එක්කරන අවස්ථා දක්නට ලැබේ. කෘෂි උපදේශකයින්ට අනුව එය උචිත ක්‍රමවේදයකි. රසායනික පොහොර භාවිතය නිසා පසෙහි ආම්ලිකතාව අධික ලෙස ඉහළ ගොස් ඇති බැවින් පස භාෂ්මික කිරීම පිණිස ඩොලමයිට් උපකාර වන බව කියනු ලැබේ. එබැවින් කන්නකට වරක් ඩොලමයිට් මිශ්‍ර කිරීමට කෘෂි නිලධාරීන් විසින් නිර්දේශ කර ඇත. අක්කරයකට මිශ්‍ර කිරීමට අවශ්‍ය ඩොලමයිට් ප්‍රමාණය කිලෝ 600කි. වසරකට වරක් ඩොලමයිට් දැමීම ප්‍රමාණවත් වීම වාසියක් වන නමුත් එය ද සිදු කරනුයේ ඉතා සීමිත පිරිසක් විසින් පමණි. මැදිවක හා ගංගොඩ දක්නට නොලැබුණත් පල්ලෙවෙල හා මඩුගල්ල වැනි ප්‍රදේශවල වී හා එළවළු වගාවට අමතරව දුම්කොළ වගාව ජනප්‍රිය වෙමින් පවතියි. නිසි ප්‍රමිතියෙන් යුතු දුම්කොළ සඳහා ඉහළ මිලක් ලැබීමත්, පැල, වගා ආධාර, උපදෙස් ආදිය දුම්කොළ සමාගම් මගින් ලබා දීමත් ඊට හේතු වී ඇත. ගංගොඩ ප්‍රදේශයේ අක්කරයක පමණ බිමක ගෝවා වගා කරමින් හුන් තරුණයෙකු තම ප්‍රදේශයේ දුම්කොළ වගාව සිදු කිරීමට ගොවිජන සේවා දෙපාර්තමේන්තුවෙන් අවසර ලබා නොදීම පිළිබඳව අප සමග පවසමින් කණගාටු විය. දුම්කොළ මිල දී ගැනීම සඳහා වූ ස්ථානයක් උඩුදුම්බර සමීපයේ පිහිටුවා තිබේ. වී හෝ එළවළු මෙන් නොව දුම්කොළ මිල පහත බැසීමක් සිදු නොවීමත්, වරින් වර මිල ඉහළ යාමත් ගොවීන්ව ඒ කෙරෙහි පෙළඹවීමට හේතු වී තිබේ. සුදුසු බීජ තවත් දමා පැළ කොට, ඒවා නියමිත ප්‍රමිතියට අනුව අඩි තුනෙන් තුනට සිටුවා වර්ධනය කොට සමාගමෙන් ඉල්ලන ප්‍රමිතියට අනුකූල වන සේ කොළ වේලා සකස් කොට භාර දීම සිදු කෙරේ. අවශ්‍ය බෙහෙත් හා පොහොර ණයට ලබා දීමට පියවර ගෙන ඇත.

ආකර්ෂණීය වැටුප් හා පිළිගැනීම් සහිත රැකියා කෙරෙහි ආකර්ෂණය වීම නිසා තරුණ පිරිස් විශාල වශයෙන් වගා කටයුතුවලින් ඉවත්ව යාම මෙම ප්‍රදේශයේ වගා කටයුතුවල අවසන් කාලසීමාව එළඹ ඇති බව සංකේතවත් කරවයි. ගංගොඩ ප්‍රදේශයේදී හමු වූ එක් තරුණ ගොවියෙක් පැවසුවේ තමන් සෞඛ්‍ය සෙවක පත්වීමක් උදෙසා ඉල්ලුම් කළ බවත්, එය ලැබුණු වහා ගොවිතැනෙන් ඉවත්ව යන බවත් ය. ගොවිතැනෙහි දක්ෂ තවත් තරුණයෙකුට ආරක්ෂක තනතුරක් ලැබී පූර්ණකාලීන ගොවිතැනෙන් ඉවත් වූයේ ඉතා මෑතකදී ය. අතීත පරම්පරාව හා වර්තමාන පරම්පරාව අතර පවත්නා ආකල්පමය වෙනස්කම් මගින් මේ තත්ත්වය වඩාත් සංකීර්ණ කරවනු ලැබේ. 'දියුණුව', 'සාර්ථකත්වය', 'ඉපයීම', 'සම්පත්' ආදිය පිළිබඳ වර්තමාන ආකල්ප වාමි බව හා සරලත්වය පදනම් කරගත් අතීත සමාජයට වඩා බෙහෙවින් දුරස්ත ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

- Ananda, T. & Nallage, C. 2014. Traditional Agricultural Practices Unique to Meemure Villages, Kandy District Sri Lanka, In *International Journal of Multidisciplinary studies*, Vol.1 (1), p.19.
- Bell, H. C. P. 1886. *Sinhalese Customs and Ceremonies Connected with Paddy Cultivation in the Low-Country*, Journal of the Ceylon Branch of the Royal Asiatic Society, Vol. Viii, Ceylon: Government Printer, pp. 44-91.
- Bell, H. C. P. 1894. *Paddy Cultivation Ceremonies in the Four Korales, Kegalle District*, Journal of the Ceylon Branch of the Royal Asiatic Society, Vol. xi 1889-1890, Ceylon: Government Printer. Pp. 14-21.
- Codrington, H. W. 1933. The Kevulgama Inscription, *Epigraphia Zeylanica, Vol. iii*, (eds.). D. M. D. Z. Wickramasinghe & H. W. Codrington, New Delhi: Asian Education Services. pp. 230-236.
- Codrington, H. W. 1996. *Glossary of Native, Foreign and Anglicized Words; Commonly Used in Ceylon in Official Correspondence and Others*, New Delhi: Asian Educational Services.
- Coomaraswamy, A. K. 1906. *Notes on the Cultivation Ceremonies in the Ratnapura District (Nawadun and Kuruwiti Korales)*, Journal of the Ceylon Branch of the Royal Asiatic Society, Vol. xviii 1903-1905, Ceylon: Acting Government Printer. Pp. 413-431.
- Epigraphia Zeylanica, ed. Don Martino De Silva Wickramasingha, Oxford University Press, London, Vol. III 1928-1933, pp. 71-78.
- Ievers, R. W. 1880. *Customs and Ceremonies Connected with Paddy Cultivation*, Journal of the Ceylon Branch of the Royal Asiatic Society, Ceylon Times Press Company Limited. Pp. Coomaraswamy, A. K. 1906. *Notes on the Cultivation Ceremonies in the Ratnapura District (Nawadun and Kuruwiti Korales)*, Journal of the Ceylon Branch of the Royal Asiatic Society, Vol. xviii 1903-1905, Ceylon: Acting Government Printer. Pp. 413-431. 46-51.
- Lawrie, A.C. 1896. *A Gazetteer of the Central Province of Ceylon*, Colombo: Government Printer.
- Meyer, E. 1996. *Paddy, Garden, Chena, Plantation: Was There a Peasant Strategy in the Kandyan Regions of Sri Lanka Before 1940?* (ed.) P. Robb, New Delhi, Oxford University Press. Sri Lanka Offprints, Phamplets etc, Vol. 51, pp. 182-227.
- Mitchell, N., Rosler, M., & Tricaud, P., eds. 2009. *World Heritage Cultural Landscapes-A Handbook for Conservation and Management*. World Heritage Papers No.26. Paris: UNESCO World Heritage Centre.
- Nicholas, C. W. 1963. *Historical Topography of Ancient and Medieval Ceylon*, In Journal of the Ceylon Branch of the Royal Asiatic Society, Colombo.
- Paranavitana, S. 1970. *Inscription of Ceylon Vol.1*, Colombo, Department of Archaeology.
- නිකලස්, සී. ඩබ්. 1979. පුරාතන හා මධ්‍යතන ශ්‍රී ලංකාවේ ඓතිහාසික ස්ථාන විස්තරයක්, පරි. එස්. ජයවර්ධන, දෙහිවල: තිසර ප්‍රකාශකයෝ
- රාජපක්ෂ, එස්. 2007. **මිමුරේ: පුරාවිද්‍යාත්මක හා මානව විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයකි**, ඡා ඇල: සමන්ති පොත් ප්‍රකාශකයෝ.